

ਐਤਵਾਰ, 8 ਸਤੰਬਰ, 2024

24 ਭਾਦੋਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ 556
ਬਿਕਰਮੀ 2081

ਜਿਲਦ/VOL. : 73

ਅੰਕ/NO. : 98

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

DAILY NAWAN ZAMANA • SUNDAY, 8 SEPTEMBER, 2024

ਜਲੰਧਰ

‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ

ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ (ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ)	0181-5097300
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਭਾਗ	0181-5097302
ਸਾਹਿਤ ਸੰਪਾਦਕ (ਐਤਵਾਰ)	0181-5097305
ਰੰਪਿਊਟਰ ਰੂਮ	0181-5097310
ਵੈੱਬ ਟੀ ਵੀ	0181-5133160

www.nawanzamana.in ਸਫ਼ੇ : 8+6=14

ਕੀਮਤ/PRICE : 5.00 ਰੁਪਏ Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.L.)-00068/57 E-mail : nawanzamana@gmail.com

ਬਰਬਾਦੀਓਂ ਕੇ ਮਸ਼ਵਰੇ...

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਭਾਰਤ 'ਚ 85 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵੱਡੇ ਜਲਵਾਯੂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ/ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ, ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਚੱਕਰਵਾਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਆਈ ਪੀ ਈ ਗਲੋਬਲ ਅਤੇ ਇਸਰੀ ਇੰਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 45 ਫੀਸਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤਬਦੀਲੀ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰੇ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੈਨਾ-ਡੇਕੈਡਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ 1973 ਤੋਂ 2023 ਤੱਕ 50 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਲਵਾਯੂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈ ਮਾਡਲਿੰਗ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਲਵਾਯੂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਵੱਡੀਆਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਵੱਧੇ ਖਤਰੇ ਖਤਰੇ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਵੀ ਦਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੜਕਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਚੱਕਰਵਾਤ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉੜੀਸ਼ਾ, ਗੁਜਰਾਤ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਉੱਤਰਾਖੰਡ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਸਾਮ ਦੇ 60 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੱਡੀਆਂ ਜਲਵਾਯੂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਈ ਪੀ ਈ ਗਲੋਬਲ ਵਿਖੇ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੋਂ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਲੇਖਕ ਅਭਿਆਸ ਮੋਹੰਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਬਾਹਕਾਰ ਜਲਵਾਯੂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਰੁਝਾਨ 10 ਵਿੱਚੋਂ 9 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿਚ 0.6 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੋਰਲਾ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਅਤੇ ਅਨਿਯਮਤ ਮੀਂਹ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਹੜ੍ਹ, ਓਮ ਪਰਬਤ ਦੀ ਬਰਫ ਦੀ ਚਾਰਦ ਦਾ ਗਾਇਬ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਮੌਸਮ

ਹਿਮਾਚਲ 'ਚ ਅਚਾਨਕ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ

ਸ਼ਿਮਲਾ : ਹਿਮਾਚਲ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ 47 ਸੜਕਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਸੂਬਾਈ ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਸ਼ਿਮਲਾ, ਸੋਲਨ ਤੇ ਸਿਰਮੌਰ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਹੜ੍ਹ ਆਉਣ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸੂਬੇ ਦੇ ਅੰਮਰਜੋਸੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 1.47 ਅਰਬ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰਤੀ 2036 ਤੱਕ ਜਲਵਾਯੂ ਘਟਨਾਵਾਂ/ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਗੇ। ਅਧਿਐਨ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 45 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਿੱਪੁਰਾ, ਕੋਰਲਾ, ਬਿਹਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਖਾਸਕੇਂਦ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਧਿਐਨ ਤਹਿਤ ਕੌਮੀ, ਰਾਜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿਚ 0.6 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੋਰਲਾ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਅਤੇ ਅਨਿਯਮਤ ਮੀਂਹ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਹੜ੍ਹ, ਓਮ ਪਰਬਤ ਦੀ ਬਰਫ ਦੀ ਚਾਰਦ ਦਾ ਗਾਇਬ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਮੌਸਮ

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕੰਪਨੀ ਦੋਹਰਾ 'ਚ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਪਲਾਂਟ ਲਾਵੇਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕੰਪਨੀ ਨੈਬੁਲਾ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਮਨ ਖਟੜਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬੜੇ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਪਲਾਂਟ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ 'ਚ ਫੂਫੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਟਮਾਟਰ, ਨਿੱਝ ਜਾਤੀ ਦੇ ਫਲਾਂ, ਜੂਸ, ਆਲੂ ਨੂੰ 10,000 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੰਪਨੀ ਉੱਜੌਨ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸੈਲਫ ਲਾਈਫ ਵਧਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕਰੇਗੀ। ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਦੋਹਰਾ ਨੇੜੇ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵੀ ਮਿਲਣਗੀਆਂ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲ ਨੂੰ ਨਵੀਨਤਮ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗੀ। ਕੰਪਨੀ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਕੂੜੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਬਤਾਲਾਂ ਦੀ ਗੈਸਾਈਕਲਿੰਗ ਲਈ ਪਲਾਂਟ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮਨੀਪੁਰ ਦੀ ਹਿੰਸਾ 'ਚ 5 ਮੌਤਾਂ

ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 7 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਵਿਠਾਲ : ਮਨੀਪੁਰ ਦੇ ਜਿਰੀਬਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਸਵੇਰ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ 5 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਤੇ ਪਏ ਨੂੰ ਗੱਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਗੱਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਦੋ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ 4 ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਇਕ ਸੁੰਨਸਾਨ ਘਰ ਵਿਚ ਵੜ ਗਏ ਅਤੇ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗੱਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਚ ਲੜਾਕੂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਲੀਬਾਰੀ ਦੌਰਾਨ 4 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਬਿਸ਼ਨਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਤੇ ਦਾਗੇ ਰਾਕਟਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ 5 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਾਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਗਰਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ' ਆਨ ਮਨੀਪੁਰ ਇੰਟੈਗ੍ਰਿਟੀ ਨੇ ਜਨਤਕ ਅੰਮਰਜੋਸੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਕੁੱਕੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲਣ। ਇਹ ਅੰਮਰਜੋਸੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਕਾਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਿਜਲੀ ਸਥਾਪਿਤੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੇ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਉਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਔਖਾ ਹੋਵੇਗਾ : ਸੀ ਪੀ ਆਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਚੰਨੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਸਥਾਪਿਤੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖੇੜੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਿਖਾਨ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੁਢਲ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਪੁਰਤੀ ਦੇ ਫੇਕੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਭੁਕ ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘੱਟ-ਘੱਟ 11 ਲੱਖ ਖਪਤਕਾਰ ਜੇਕਰ 1000 ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਵਧ ਜ਼ਿਜਲੀ ਖਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 300 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਖਪਤਕਾਰ ਵਧੇਰੇ ਖਰਚ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੈਟਰੋਲ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵੱਟ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਕੁਮਵਾਰ 61 ਅਤੇ 92 ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਲੀਟਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਾਬੀ ਬਰਾੜ ਨੇ ਦੱਸ ਲਾਇਆ ਕਿ ਅੱਥੜੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਸਾਰੇ ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹਨ। ਅਜੇ 2 ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਥਕ ਹਿੱਸੇ ਹੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬੋਝ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਟਾਰਲਾਈਨਰ ਕੈਪਸੂਲ ਸੁਨੀਤਾ ਤੇ ਬੁਚ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਪਰਤਿਆ

ਰਿਊਨਿਟ (ਅਮਰੀਕਾ) : ਬੋਇੰਗ ਦਾ ਸਟਾਰਲਾਈਨਰ ਕੈਪਸੂਲ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀ ਸੁਨੀਤਾ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਅਤੇ ਬੁਚ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਸਪੇਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਨਿਉ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਵਾਈਟ ਸੈਂਡਸ ਸਪੇਸ ਹਾਰਬਰ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਨੂੰ ਸਟਾਰਲਾਈਨਰ ਦੀ ਪੁਲਾੜ ਉਡਾਣ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਜੂਨ ਵਿਚ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਰਸਟ ਵਿਚ ਸੰਸਿਆ ਅਤੇ ਗੈਲੀਅਮ ਲੀਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੋਵੇਂ ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਸਨ।

ਬੱਸ ਪਲਟਣ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮੌਤ

ਪਠਾਨਕੋਟ : ਹਿਮਾਚਲ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੀ ਬੱਸ ਪਲਟਣ ਨਾਲ ਇਕ ਯਾਤਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ 16 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਚੰਬਾ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਰਹੀ ਬੱਸ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੰਗਲ ਬਾਗੀ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਸੰਤੁਲਨ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਤਕ ਦੀ ਪਛਾਣ 20 ਸਾਲਾ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਖਜ਼ਾਰੀਆ ਬਿਆਸ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ ਕਰਨ ਔਜਲਾ 'ਤੇ ਜੁੱਤੀ ਸੁੱਟੀ

ਲੰਡਨ : ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਕਰਨ ਔਜਲਾ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ ਜੁੱਤੀ ਵਗਾਧ ਕੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਰਸ਼ਕ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰੀ ਗਈ ਜੁੱਤੀ ਸਿੱਧੀ ਗਾਇਕ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਵੱਜੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਚ ਆਏ ਗਾਇਕ ਨੇ ਗਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਭਾਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਰਨ ਔਜਲਾ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਵੰਗਾਰਨ ਲੱਗਾ—ਇਹ ਕਿਸ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਆਵੇ। ਮੈਂ ਏਨਾ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਗਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਵਗਾਧ ਮਾਰੋ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਆਣ ਕੇ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਭੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਭੇ ਲੈ ਗਏ। ਔਜਲਾ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵਿਚ ਹੌਸ ਹੀ ਪੈਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਵੀ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਉਰਦੂ, ਅਰਬੀ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖਿਲਾਫ ਫਰਮਾਨ

ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ : ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਨੀ ਅਖਾੜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਾਂਮੰਡਲੋਬਵਾਰ, ਮਹੰਤਾਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸੱਤਾਂ ਨੂੰ ਬਲ-ਚਾਲ 'ਚ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਰਦੂ, ਅਰਬੀ-ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ। ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਕੁੰਡ ਦੇ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਰਾਜਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਪੰਜਵਾਈ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਛਾਉਣੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ।

293 ਨਵੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਢਾਈ 130 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਨਾਮਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਡਿਪੋਰਟ ਸਾਲਾਂ 'ਚ 44974 ਨੌਕਰੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਗੁਰਜੀਤ ਬਿੱਲਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰਗ) : ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ 293 ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਣ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਦਮ ਦੱਸਿਆ, ਜੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਬਦਲ ਦੇਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਹਰੇਕ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੂਰੀ ਭਰਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਗੱਭ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬਿਹਤਰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਉਹਨਾਂ ਦੁਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਹੁਣ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੈਣ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਵ-ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣ ਲਈ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿੱਲੀ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਨਵ-ਨਿਯੁਕਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਭਾਗੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਵੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦੁੱਗਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਪੁਰੇ ਪਰਵਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਦੇ ਪਲ ਹਨ। ਸ਼ਿਵਾਨੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੰਣ ਪੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਰਿਟ 'ਤੇ ਆਧਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਰ ਵੀ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਹੈ। ਐੱਮ ਐੱਲ ਟੀ-2 ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਈ ਖਰੜ ਤੋਂ ਗੁਰਦੀਪ ਕੰਠ ਆਪਣੇ ਨਵਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ।

ਪਟਿਆਲਾ (ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ)

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ 130 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਨਾਮਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਾਜ਼ੀਲ ਅਤੇ ਸੁਰੀਨਾਮ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਪਨਾਮਾ ਦੀ ਪੁਲਸ ਵੱਲੋਂ ਡਿਪੋਰਟ ਕਰਕੇ ਫਲਾਈਟ ਜ਼ਰੀਏ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਲਿਆ ਰਹੀ ਇਕ ਚਾਰਟਰ ਫਲਾਈਟ ਨੂੰ ਦਸੰਬਰ 2023 'ਚ ਫਰਾਂਸ 'ਚ ਰੋਕ ਕੇ ਮੁੱਥਈ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਠੰਢਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਡੈਰੀਅਨ ਗੈਪ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਨਾਮਾ ਜਾਂਦੇ

ਪਟਿਆਲਾ (ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ)

ਹਨ। ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਕਸੀਕੋ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਪਨਾਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਨਾਮਾ ਨੇ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਫਲਾਈਟ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਪਨਾਮਾ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਪੇਨਿਸ਼ ਦੇਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਲਈ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਫਲਾਈਟ ਭੇਜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਨਾਮਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਹੋਰ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਦੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਭੇਜਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਨਾਮਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਫਲਾਈਟ 4 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਫਲਾਈਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ

ਬਾਅਦ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਉਡਾਣ ਭਰੀ।

ਸੂਤਰਾਂ ਦੀ ਮਨੀਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਹਰਿਆਣਵੀ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤੀ ਸੂਰੀਨਾਮ ਦੇ ਜੰਗਲ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ੀਲ 'ਚ ਉਤਰਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪਨਾਮਾ ਦੇ ਰਸਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਬਾਜ਼ੀਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬਾਜ਼ੀਲ ਨੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਹੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਿਟ ਵੀਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵੀ ਸਖਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਨਿਕਾਰਾਗੁਆ ਲਈ ਚਾਰਟਰ ਉਡਾਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ।

ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਪੋਕਸੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਫੇਲ੍ਹ

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜਿਨਸੀ ਜੁਗਮਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਪੋਕਸੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੇਸ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਉਤੇ ਕੱਢੇ ਬਦਲਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕੋਲਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਜਸਟਿਸ ਐੱਮ ਨਾਗਪ੍ਰਸੰਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੰਗੀਨ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗਰਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਸੰਬਰ 2023 ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪੋਕਸੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ—ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਲੋਂ ਪੰਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਹਰੇਕ ਫੋਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਰੀਬ 1000 ਫੋਟੋਆਂ ਤੇ ਸੈਕੱਡੇ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਪਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚਣਾ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਉਣਾ ਪੋਕਸੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਐਮ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ—ਪੋਕਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੋਪਰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਲੋਂ ਦੋਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਨਾਵਾਜਬ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰ ਵਤੀਰਾ ਧਾਰਾ 12 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ।

ਅੱਜ-ਨਾਮਾ

ਫ਼ੀਸਿਆ ਦਲ ਅਕਾਲੀ ਸੀ ਪਿਆ ਪਹਿਲਾਂ, ਨਵੀਂ ਉਲਝਣ ਆ ਵਾਧੂ ਦੀ ਭਾਈ ਭਾਈ। ਆਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭੁੰਦੜ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਦਿੱਤੀ, ਬੁਰੀ ਕਨਸੇਅ ਨਾ ਕੋਈ ਸੀ ਆਈ ਭਾਈ। ਨਾਲ ਭੁੰਦੜ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਗਿਆ ਲਾਇਆ, ਇਹੀਉ ਸੁਣੀ ਕੁਝ ਹੋਈ ਉਕਾਈ ਭਾਈ। ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਇਹ ਗਈ ਕੀਤੀ, ਐਵੇਂ ਵਾਧੂ ਜਿਹੀ ਖੋਹ ਉਡਵਾਈ ਭਾਈ। ਮਸਲੇ ਪਹਿਲੇ ਗੰਭੀਰ ਕਈ ਬਹੁਤ ਜਿੱਥੇ, ਓਥੇ ਹੋਰ ਗਈ ਪਹੁੰਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਭਾਈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੌਣ ਸਲਾਹਾਂ ਹਨ ਦੇਈ ਜਾਂਦੇ, ਕਰਤੀ ਮੁਰਖਤਾ ਨਵੀਂ ਨਿਹਾਇਤ ਭਾਈ।

ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਖਿਲਾਫ ਮਾਰਚ

ਬਾਕੋਟ (ਗਿਆਨ ਸੈਦਪੁਰੀ) : ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ 2014 ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਕਾਇਮੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨਰੋਗਾ ਸਕੀਮ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਲਈ ਕੁਝ ਗੁਰੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਬਜਟ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਅਣਗੌਲਿਆ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਗੁਲਾਮ ਕੌਲੇ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਮੌਕੇ ਜੁੜੇ ਸੈਕੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ 1 ਤੋਂ 7 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਦੇਸ਼-ਵਿਆਪੀ ਰੋਸ ਹੜਤਾ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਈ-ਕੋ ਵਾਈ ਸੀ ਦੇ ਨਾਅ ਹੇਠ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰਾਂ ਦੀ ਗੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਡ ਕੱਟ ਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲੈ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਨਾਨਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਨ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਬਹਾਨਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਈ-ਕੋ ਵਾਈ ਸੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 30 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਹੱਦ

ਧਾਰਾ 370 ਦੀ ਮਨਸੂਖੀ ਆਖਰੀ ਸਫੇ 'ਤੇ

ਨਵਾਂ ਸਮਾਨਾ ਐਤਵਾਰਤਾ

ਕਿਤਾਬਾਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਾਜਿਬ ਹੋਣਾ 'ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਛਪਾਈ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਬਾਗਪੁਰ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਜਲੰਧਰ 94174 27538

Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.I.)-00068/57

ਜਲੰਧਰ : ਐਤਵਾਰ, 8 ਸਤੰਬਰ 2024

www.nawanzamana.in

ਕੀਮਤ 5.00 ਰੁਪਏ

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ

ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ 2024 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਚੋਰ ਚੋਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਹੱਕੋ ਹੱਕੋ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹੱਕੋ ਹੱਕੋ ਐਤਕੀ 370 ਸੀਟਾਂ ਲਿਜਾਣ ਤੇ ਵੋਟ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ 50 ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਕੋ ਹੱਕੋ ਵਿੱਚ ਹਵਾ ਭਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਲਿਊਮ 400 ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਵਧਦਾ-ਵਧਦਾ ਇਸ ਵਾਰ 400 ਪਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਉਪਲੱਬਧੀਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾਉਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਲਭਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡ-ਅਕਾਰੀ ਐਕਟਿਵਿਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿਗਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਮੋਕ-ਇਨ-ਇਡੀਆ ਤੇ ਸਾਡੇ ਯੁਵਾ ਸਟਾਰਟਅਪ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਔਡੀਆਂ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਕੀਕਤ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅੱਜ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? 1% ਅਰਥ ਖਰਬਾਂਪਤੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੋਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁਲ ਚੈਲੰਜ ਦਾ 80 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਬਚਦੀ 99% ਅਥਾਵੀ ਪਾਸ ਸਿਰਫ 10% ਮਾਲਕੀ ਹੈ। ਕੀ ਕੋਈ ਅਮੀਰੀ-ਗਰੀਬੀ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਪਾਠ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਪਾਠ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਸਬਰੇ 'ਚ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮੋਦੀ ਭੂਟੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਨੇ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਫੜ੍ਹ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸਰਕਾਰ 82 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਰਾਸ਼ਨ ਸਪਲਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਚੋਬੀ ਜਮਾਤ ਪਾਸ ਬੰਦਾ ਵੀ ਇਹ ਝੱਟ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਫਤ ਦਾ ਰਾਸ਼ਨ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਟੋਟੀ-ਰੋਜ਼ੀ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਮਾ ਸਕਦੇ, ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਏ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਰੋਡੀਓ ਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੇ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੁਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਨਾਲ ਮੋਦੀ ਯੁਵਾ ਤੇ ਨਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕੀਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਾ ਦੇਖਣ। 'ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਤੇ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਉਹਦੇ ਅੱਧ ਭਗਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਛਾਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਗੋਰੀ ਲੋਕੋਬ ਕਿਉਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ?

ਚੋਣਾਂ ਸੰਪੰਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਰਹਿ ਕੇ ਲੜੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਸ਼ੀ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਗੰਗਾ ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਝੱਟ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਇਲਹਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਿਵ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੀ ਕੁੱਖ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਬਾਇਓਲੋਜੀਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਮਾਤ ਲੋਕ 'ਚ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅੱਧ ਭਗਤ ਤੇ ਨਿਰਾਗੁਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੁੱਡੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਵਿਚਕਾਰ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ, ਹਿਰਦੇ ਸੁਲਤਾਨ, ਜਨ ਨਾਇਕ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ।

ਅਯੁੱਧਿਆ ਵਿੱਚ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਕਾ ਭਗਵਤ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਾਣ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਹਿੰਦੂ-ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸਨਾਤਨੀ ਧਰਮ ਦੀ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਇਕ ਪੁਰਣ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਗੁੰਦਵੀ ਝਾਕੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨੁੱਖ ਅਰਥਾਤ ਤਰੇਤਾ ਯੁੱਗ ਦਾ ਅਭਾਸ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਰੀਬ ਗੁਰਬਾ, ਦਲਿਤ, ਆਦਿਵਾਸੀ, ਅਮ ਆਦਮੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ, ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮੌਣਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਕਰਾਚਾਰੀ, ਤਿਲਕਧਾਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ, ਸਾਧਵੀ ਰਿਤੋਬਰਾ, ਸਾਧਵੀ ਪ੍ਰਗਿਆ, ਅਮਿਤਾਥ ਬਚਨ, ਗੋਤਮ ਅਭਾਨੀ, ਯੋਗੀ ਆਦਿਤਿਆਨਾਥ।

ਜਦੋਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਲੱਲਾ ਦਾ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਵੇਟਾਂ ਖਿੰਦਦਾ ਨਹੀਂ ਲਗਿਆ ਤਾਂ ਮੋਦੀ ਨੇ ਝੱਟ ਸੁਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟ ਉੱਤੇ ਧਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਮੁਸਲਿਮ ਫੋਬੀਆ ਅਧੀਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਚ ਪਾੜਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੁਸਪੈਨੀਏ ਦੇਸ਼ ਕੇ ਨਰਭਰਤੀ ਮਾਰੇਣ ਬਣਾਉਣ ਲਗਿਆ। ਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਮੰਗਲ ਸੂਤਰ ਉਤਰਵਾ ਲੈਣਗੇ, ਜੇ ਦੋ ਮਹਾਨਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਉਹ ਲੈ ਜਾਣਗੇ, ਦੋ ਮੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਮੱਥੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੁਸਪੈਨੀਆਂ/ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਬਹੁਤੇ ਬੰਦੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਬੰਦੇ ਇਡੀਆਂ ਗਨਜੋੜ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਕਸੁਰ ਹੋ ਕੇ

ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਚਿਰਸਥਾਈ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਫਿਰਾਕ 'ਚ

ਪੂਰੇ ਠਹੁੰਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਕੁਝ ਪੁਚਾਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ, ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਖਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮਹਿਗਾਈ, ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਘੋਲ 'ਚ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਅਖੀਰ 4 ਜੂਨ ਆ ਗਈ। ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ/ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਆਏ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫ਼ੂਘੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਿਖਾਈ, ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ 272 ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ 240 ਸੀਟਾਂ ਹੀ ਬਚੀਆਂ, ਉਸ ਦੀ ਵੋਟ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ 37% ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੋਰਚ ਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਤੇ ਨਿਤਿਤਰ ਵਰਗਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਸਿਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਤ ਰਾਹੀਂ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਤ ਦੇ ਮੋਕਾਫਸਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਰੇ ਦੀ ਬੇਅਸੂਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪਾਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਡੀਆ ਗਨਜੋੜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਸਮੇਤ 234 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਚੰਗੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਆਈ ਏ ਡੀ ਆਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 70 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਗੜਬੜ ਕਰਕੇ ਜਤਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਤੱਥ ਸਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ਸੀਟਾਂ 170 ਤੱਕ ਸਿਮਟ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ ਬਹੁਮੱਤ ਹਾਸਲ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਨਾ ਵੋਟ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦਾ ਵਧਣਾ ਇਹ ਕਾਰਨ ਸਨ ਕਿ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ/ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਧੂਸ਼ੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਘੁਸ-ਮੁਸਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਕੋਈ 400 ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰੀ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ ਆਤਮ ਦਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਗਾਵੀ ਹੋਣਾ ਆਦਿ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਖਾਣਦਾਨੀ ਟੱਬਰ 'ਚ ਕਿਸੇ ਨਿੱਕੇ-ਮੱਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਫ਼ੀਫ਼ਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸੱਸ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਮੋਹਨ ਭਗਵਤ ਨੇ

ਆਪਣੇ ਉਗੜੇ ਦੁਗੜੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਹੰਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ, ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਈ ਗਈ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਨਾ ਭਗਵਤ ਨੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਦਮੋਦਰ ਦਾਸ ਮੋਦੀ ਨੇ। ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਮੋਦੀ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ। ਪਿਛਲੇ 75 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਦਰਜਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਪਰ ਏਨਾ ਨਿਕੇਮਾ ਵਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਿਰਜਿੰਦ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਮੋਦੀ ਦਿਖਿਆ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਗਲ 'ਚ ਮਰਿਆ ਸੱਪ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਸਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਰੇ ਹੋਏ ਸੱਪਾਂ ਦੀ ਤਿੱਕੜੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਸਮੁੱਚੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਨਿਸਲ ਪਈ ਹੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੱਜੀ ਇਸ ਸੱਟ ਤੋਂ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਪਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਕੁਝ ਢਿੱਲਾ ਚੱਲੇਗਾ, ਭਾਜਪਾ/ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਕੁਝ ਹੌਸ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਇਹ ਨਿਰੋਲ ਗਲਤ-ਫਹਿਮੀ ਹੈ। ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਕਦੇ ਆਪਣਾ ਏਜੰਡਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਹਿੱਕ ਠੱਕ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੀਜੀ ਪਾਰੀ 'ਚ ਤਿੱਗਣੀ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਵੇਸਲ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੀ ਤੀਜੀ ਪਾਰੀ 'ਚ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵਧੇਗਾ। ਪੋਦੀ ਸੱਟੇ ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ 'ਤੇ 58 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗੀ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਸਿਮੂਤੀ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਣਗੇ। ਮੁਦਰੀਕਾਨ ਦੀ ਕੌਮੀ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੱਗਭੱਗ ਸਾਰੇ ਪਬਲਿਕ ਅਦਾਰੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਰਹਿੰਦੇ-ਖੁੰਹਦੇ ਹੁਣ ਵੇਚ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਭਾਨੀ ਗਰੁੱਪ ਨੇ 16000 ਕਰੋੜ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਬਿਹਾਰ 'ਚ ਸੀਮਿਟ ਦੀ ਪਸਾਈ ਦਾ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਪਬਲਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੁਹਾੜਾ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੱਡੀਆਂ ਫ਼ਾਟੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੱਸਰੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਵੇਗੀ।

ਇਕ ਨਵਾਂ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪੱਕੀ ਯਾਰੀ ਕਾਰਨ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਨਿਸ਼ੇਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਹਉਮੈ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੋਤਮ ਅਭਾਨੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 2032 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੱਸ ਟਰਿਲੀਅਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਾਡੇ ਸਿੱਝੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਮੋਦੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਰਿਹਾ, ਬਲਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਨੀਝ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਰ ਭਾਗ, ਹਰ ਤਬਕੇ, ਹਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਰਸਾਈ ਸਾਡੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਦਾ ਇਕ ਸਰ ਸ਼ਬਦਾਲਕ ਦਿਵਰਸ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਰਸਾਈ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮੱਤ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖੋਲ੍ਹ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਕਰੋ। ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਇਹੋ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਚਿਤ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਕਾਲਜ, ਸਕੂਲਾਂ, ਪਾਠਕਰਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਇਤਿਹਾਸ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ, ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਿਸਟਮ

ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਭਾਜਪਾ ਅੰਦਰੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਉੱਠ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੋਦੀ ਇਸ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਕੀ ਹੈ, ਮੋਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪੁਸਤਾਵਨਾ ਵਿਚਲੇ ਨੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ। ਉਹ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦੂਜੀ ਪਾਰੀ ਸਮੇਂ ਪੁਲਸ ਦੀ ਇੱਕ ਵਰਦੀ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਖਟਕੀ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਪੁਲਸ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ, ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੁਲਸ ਬਾਣੇ ਇਸ ਐੱਨ ਆਈ ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਪੁਲਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਜ਼ਾਲਮ ਤੇ ਘਾਤਕ ਹਨ। ਇਹ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ਬਾਨ, ਭਰੇ ਹੋਏ, ਸਹਿਮੇ ਚੁੱਕੇ, ਡਰਾਧਕ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦੇਣਗੇ। ਇਹ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਗਈ, ਸਮਾਜਵਾਦ ਗਿਆ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖ਼ਤਮ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਬਚਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਮੋਦੀ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਚੁਸਤੀ ਇਹ ਕਿ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਚਲਾਕੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਫੜ ਸਕਦੇ। ਕੁਝ ਨਿਪੁੱਟੇ ਨਾਨਕਾ, ਓਕ ਸੱਚ ਰਹੀ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਟੂਕ ਵੀ ਸੁਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਾਤੀ ਜਨਗਣਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹਾਂਗਾ। ਰਾਹੁਲ ਜਾਤੀ ਜਨਗਣਨਾ ਇਸ ਲਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਗਰੀਬ, ਪੱਛੜੇ, ਦਲਿਤ, ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੈਲੰਜ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਚ ਕਿੰਨਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਰਾਜ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਬਲਿਊ ਬਲਿੰਡਰ ਰਈਸ, ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਰਕ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਚੰਗੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਜਗੀਰੂ ਪੌਸ ਨੂੰ ਮਰੜਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੇ ਲੀਡਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਧੀ ਨੂੰ ਗਾਲ ਕੱਢ ਮਾਰੀ, ਸਾਲਾਂ ਕੋਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਖ਼ੋਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ: ਮੋਦੀ ਬਾਗ ਬਾਗ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਉਹ ਕੰਮ ਗਿਣਾਵਾਂਗਾ, ਜੋ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਆਪਣੀ ਤੀਜੀ ਪਾਰੀ 'ਚ ਕਰੇਗਾ।

ਪਹਿਲਾ : ਉਹ ਪੂਰ ਈਸ਼ਵਰ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਬਦੀਅਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪੂਜਾ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਦੂਜਾ : ਇਕ ਦੇਸ਼ ਇਕ ਚੋਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਚਾਰਕਾਂ ਦੇ ਤਾਣੇ ਬਾਣੇ ਦੇ ਸਨਾਤਨੀ ਮਹਾਂਪੰਡਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸੁਰਾਂ ਉੱਚੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਕੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਹ ਸੱਲਾਂ ਕਲਾਂ ਸੰਪੰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰ ਗੱਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੀ ਆਭਾ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਰਹੱਦੋਂ ਪਾਰ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਉਹਦਾ ਦੇਸਤਰ ਹੈ, ਪੁਤਿਨ ਉਹਦਾ ਯਾਰ ਹੈ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦਾ ਹਾਕਮ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਸ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਮੁਸਲਿਮੀ ਦੀ ਚੋਲੀ ਗੋਰਜੀਆ ਮੋਲਨਾ ਲਈ ਉਹ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦਾ ਨੇਤਾ, ਜੋ ਬਾਈਬੇਲ ਉਹਦਾ ਆਟੋਗਰਾਫ ਠੰਗਦਾ ਹੈ, ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਾਤਲ ਸਿਫਿਨਵਾਦੀ ਨੇਤਾਯਾਹੂ ਉਸ ਦਾ ਪੱਕਾ ਆੜੀ, (ਪੈਗਾਸਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ) ਗੋਲ ਕੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੋਸਟੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਕੇ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ (ਜਰਮਨੀ ਵਿੱਚ ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ) ਅਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਲਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤਰਫ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਹੜਾ ਢਾਂਚਾ ਚੁਣੇਗੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ 6 ਸਾਲਾ ਟਰਮ ਵਾਲਾ ਰੂਸੀ ਢਾਂਚਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। # ਸੰਪਰਕ : 94636-95704

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਔਜਲਾ

ਅਸੀਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਪਾਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖ ਪਾਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜੀਉਂਦੇ ਤੇ ਜੀਵਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਮਨ, ਮਸ਼ਰੂਕ, ਸਿਜਾਜ਼, ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਨੂੰ ਘੜਿਆ ਹੈ। ਸੂਤਰਜੋ, ਸੁਰੀਲੇ ਤੇ ਸਜੀਵ ਕੁੰਭਕਾਰ ਵਾਗੂ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਲਿੱਪੀ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੜਕਣਾਂ ਪਰ ਸਾਂਝੀਆਂ, ਸਰਬਕਾਲੀ ਤੇ ਸੁਪਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੈਦੇ, ਪੋਥੀਆਂ, ਵੇਦ, ਸ਼ਾਸਤਰ ਤੇ ਗੰਥ ਆਦਿ ਸਾਡੀ ਗਿਆਨਵਰਧਕ ਵਿਰਾਸਤ ਹਨ। ਗਿਆਨਵਰਧਕ ਵਿਰਾਸਤ ਨੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਡੀ ਸਾਹਵਰਧਕ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ, ਸੰਵਾਰਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁਤਾਬਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਉਰਜਾ, ਉਨਤੀ ਤੇ ਉਮਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਾਡੇ ਚਿੱਤਰ, ਚੇਤਨਾ ਤੇ ਚਾਹਤ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਅੰਬਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਿਨਾਂ ਅਸੀਂ ਉਦੇ, ਉਲਾਰ ਤੇ ਉਰਜਾਹੀਣ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਨਪੜ੍ਹ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜੁਗਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਿਗਿਆਸਾ ਤੇ ਜ਼ਜ਼ਬਾ ਅਥਾਹ ਸੀ। ਅਨਪੜ੍ਹ ਲੋਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ, ਵੇਦਾਂ ਤੇ ਵਣਜ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੰਮੀਆਂ। ਸ਼ਰਧਾਲੂ, ਸਾਦਾ ਤੇ ਸੱਚੇ ਸਨ ਉਹ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਉਦਾਹਰਣ ਮਾਨਵੀ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਸਮੱਗਰੀ ਮਿਲੀ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ :-

ਅਨੁਭਵਸ਼ੀਲ ਗਰੇਬਾਂ ਵਰਗੇ ਅਤੇ ਅੰਗੂਣਾ ਛਾਪ ਜਿਹੇ ਅੰਨਕੋਲੂ ਜੰਮਣੇ ਹਟ ਗਏ ਬੰਦੇ ਮੇਰੇ ਕਿਰਤੀ ਬਾਪ ਜਿਹੇ ਗੁੱਬਾਂ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਗਰੇਬਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਤੰਗਿਕ ਜੋਤ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੀ ਜੋਤ ਜੋ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਨਪੜ੍ਹ ਲੋਕ ਲਿਵ ਲਾ ਕੇ ਪਾਠ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਗਿਆਨਸ਼ੀਲ ਲੋਕ ਗਿਆਨ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਤਿੜਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਤਿੜਕਣ, ਭਟਕਣ ਤੇ ਬਿਖਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੀਉਣ ਦੀ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਮੁੱਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੰਡਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵੰਡਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੰਡਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਰੁਚੀ ਪੁਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹਰ ਘਰ ਪੁਸਤਕ ਘਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਦੇਵੀ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਵਰ ਦੇਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵੰਡਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਤੁੰਟ ਭੰਡਾਰ ਹੋਣ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਮਰਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੋਣ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਪਾਪਤ ਚਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਪਰ ਪੁਸਤਕ ਸਾਡੀ ਲਾਲਸਾ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਕਾਰਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰੀਦਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਘੱਟ ਖਰੀਦਦੇ ਹਾਂ। ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਲਹਿਰੇ ਖਰੀਦਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ

ਹਰ ਘਰ ਪੁਸਤਕ ਘਰ ਹੋਵੇ

ਦਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੀ ਪੁਸਤਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਂਦੀਆਂ। ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸਾਡੀ ਖੁਰਾਕ ਨਹੀਂ, ਪੀਜਾ ਖਾਣਾ ਸਾਡੀ ਖੁਰਾਕ ਹੈ। ਜੇ ਪੁਸਤਕ ਖੁਰਾਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ। ਸ਼ਾਇਰ ਮਿੰਤਰ ਗੁਰਭਜਨ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਜਰਮਨ ਗਿਆ। ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਨੂੰਨ ਦੋ ਕੋ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਸਟੋਰ। ਲੋਕ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੇ। ਗੁਰਭਜਨ ਦਾ ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਵੀ ਏਦਾਂ ਹੋਈਏ। ਏਦਾਂ ਦਾ ਹੋਣ ਲਈ ਪਰ ਸਿਸਟਮ, ਸਲੋਗਨ, ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਅ ਨਹੀਂ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਲੋਕ ਮਹਾਨ ਆਤੰਗਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਗਰਜਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਮਹਾਨ ਯੁੱਧ ਲੜਨਾ ਸਾਡੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਨ ਯੁੱਧ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਮਿੰਤਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਹਾਲ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰ ਕੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਸਾਹਰਾਰ ਜ਼ਰਫਰਨਾ ਲਿਖ ਗਏ, ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਰੋਹ ਤੇ ਵਿਦਰੋਹ ਦੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰਤਗੁ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪੁਰਖ ਮਹਾਨ ਕਲਾਸਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰਚ ਗਏ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ, ਪੈਮਾਇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੋ ਗਏ। ਪੁਸਤਕ ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜੇ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਪੈਸਾ ਉੱਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਨਪੜ੍ਹ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਬਾਰਾਂ-ਬਾਰਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ-ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਨਸ਼ੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਸਾਡੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਕਿਰਤ ਦੀ ਕਠੋਰ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਲਮ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਣ ਚਕਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਘਰ ਪੁਸਤਕ ਸਾਨੂੰ ਘਰ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਪੰਗਮ ਵੰਡਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਰਗੀ ਪੂਰੀ ਜਮਾਤ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਕਦੇ : ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਕਠੋਰ ਤੇ ਕਾਵਿਕ ਹਲਵਾਧਕਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਕਿਰਤ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜੋਗ ਕਮਾਏ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜੋਗ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ। ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ, ਪਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਹੀਂ। ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਕਲਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ। ਮੋਟਰਾਂ, ਮਸ਼ੀਨਾਂ, ਮੋਬਾਈਲ ਤੇ ਵਿਸਕੀ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਹਰਫਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਤੇ ਜੀਉਂਦੀ ਜਗੀਰ ਬਿਨਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ, ਮੋਬਾਇਲਾਂ ਤੇ ਗੈਗਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਾਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਅਸੀਂ। ਅਸੀਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ ਲੱਚਦੇ ਹਾਂ। ਹਰਫਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੋਝੀ, ਪਰ ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਹਰਫਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਕਿਹਾ। ਹਰਫਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਤ ਜੋਤ ਅਧਿਆ ਦਾ ਸੁਣਾ ਲਈ ਮਾਇਆ ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਇਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ। ਮਾਇਆ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੀ ਹੈ, ਹਰਫ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਵਰਜਦੇ ਹਨ। ਹਰਫਾਂ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰਫਾਂ ਨੂੰ ਗਾਗਾਂ ਤੇ ਰਮਜਾਂ ਵਿੱਚ ਢਾਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤ

ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਸਵੈ ਪੂਜਕ ਹੋ ਗਏ। ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਧੜੇ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਮਿਲੇ। ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਗੈਗ ਕੋਣ ਪੁਜੇ ਰਚਨਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ? ਕੌਣ ਸਾਡੇ ਕਲਮਾਂ ਨੂੰ? ਜਿਸਮ ਸਦੀਵੀ ਨਹੀਂ। ਹਰਫ ਸਦੀਵੀ ਹਨ। ਹਰਫਾਂ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੈ। ਹਰਫਾਂ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਵਿਰਲੇ-ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹਰਫਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਹਰਫਾਂ ਦੀ ਪਾਨੀ ਬੀਜਦੇ ਹਨ। ਚੰਗੇ ਇਨਸਾਨ ਸੰਗਮਰਮਰ ਤੇ ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ, ਹਰਫਾਂ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ।

ਹਰਫਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਜੁਗ-ਜੁਗ ਜੀਵਦੀਆਂ ਹਰਫਾਂ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਟੁੱਟਿਆ ਜੋੜੀਦਾ ਉੜਾ ਐੜਾ ਈੜੀ ਸੱਸਾ ਸਾਂਝ ਲਈਏ ਪਿਓ ਦਾਦੇ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਰੋੜੀਦਾ ਸਾਡੀ ਰੁਚੀ ਰੋੜਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਸਭ ਕੁਝ ਰੋੜਨ ਨੂੰ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਰੋੜ੍ਹ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ, ਰੂਹਾਂ, ਗਜ਼ਾਂ, ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ

ਭਾਜਪਾ ਚੱਲਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਸੇਧ ਵਿੱਚ, ਲਾਗੜ-ਭੂਗੜ ਸੱਤਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ

ਅਸੀਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਹੋਰ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਫੰਨੇ ਪਾਂ ਬਣੇ ਫਿਰਨ, ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਏਨੇ ਸੁਝ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ ਤੇ ਖ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਹੋ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ ਕਿ ਰਾਜ-ਤਖਤ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕੀਏ। ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਏਸੇ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਸੱਚ ਦੀ ਝਲਕ ਖਾਤਰ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਬਚਦੇ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾ ਉਹ ਲੱਭਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜਦੋਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦਾਅ-ਪੇਚਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤੀ ਗੱਠਜੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁੱਝਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਕੀਕਤਾਂ ਉੱਤੇ ਮੋਟਾ ਪਰਚਾ ਪਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਰਹਿਅਣਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਚਲਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਰਹਿਅਣਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਕਤ ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਜਿਹੜੇ ਤੱਕੜੇ ਇਸ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਲੌਚੀ ਪਈ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿੱਛੇ ਖੜੀ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਨਾਮ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਰਾਜਸੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸਖਤ ਪੌੜੜੇ ਵਾਲੀ ਰਾਜਸੀ ਪਿਠ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਉਹ ਭੁੱਲਣਾ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਸੱਜਣ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਭਾਜਪਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਾਸਤੇ ਟਿਕਟਾਂ ਤੇ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਕੱਟਾ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਏਦਾਂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਚਾਲੀ-ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਪਾਰਟੀ ਖਾਤਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਝੱਲਦੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਰ ਵਿੱਚ ਪੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਏਦਾਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੱਤਾ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਕੁਝ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੈ, ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਨੀਤੀ ਭਾਵੇਂ ਅੱਗੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਪੁੰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਸੋਚਣਾ ਮੂਲਾਂ ਹੀ ਮੁਰਖਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਜੰਮੂ-

ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਪੀ ਡੀ ਪੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾ ਦੀ ਸਾਥੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁਖੀ ਮੁਕਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਸਈਦ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੀ ਮਹਿਬੂਬਾ ਮੁਕਤੀ ਏਦਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾਗਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਨਾਗਪੁਰ ਵਾਲੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਇਹੋ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਦੀ ਕਮਾਨ ਖ਼ਪਟਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਕਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ।

ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰ ਲੈਣਾ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿ ਰਹਿਅਣੇ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਸੱਤਾ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ, ਓਥੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਿਨ ਚੋਟਾਲਾ ਦੀ ਜਨਨਾਇਕ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਖਿੱਚ ਜਾਣ, ਖਿੱਚ ਲੈਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਚਲਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇਸ ਨੀਤੀ ਹੇਠ ਏਦਾਂ ਦੇ ਕਬੂਤਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਆਹਰੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਛੁਡਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਈ ਆਗੂ ਬਾਗੀ ਸੁਰਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅੱਧੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਕੁੱਟ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ, ਘਰਾਂ ਦੇ ਜੀਅਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗੁਆ ਬੈਠੇ, ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਪੱਕੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦਲ-ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਮੰਗੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋਚਣੀ ਇਹ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਕਈ ਇੱਕ-ਦੁੱਕਾ ਰੁਸ ਵੀ ਗਏ ਤਾਂ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਵਕਰ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਦੇ ਕਿੱਲੇ ਚਲਾ ਕੇ ਹੀ ਬੱਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨਵਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੇਠਲਾ ਆਧਾਰ ਖੋਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ ਪੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਅਗਲੀ ਕਿਸੇ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਵੇਲੇ ਮੁਹਰੇ ਲਾ ਕੇ ਪੁੱਠੇ-ਸਿੱਧੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਅਸੂਲ ਸੱਖਣਾ ਲਝਾ ਕੁ ਦਸਤਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਾਲਾਂਬੰਧੀ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਅੱਜ ਭਾਜਪਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਅਕਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੋਹ-ਚਿਰੇ ਲਾਭ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਦੂਰ ਤੱਕ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ

ਪਹਿਲ-ਕਦਮੀ ਕਰਦੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਮੰਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਾਉਂ ਘੋਖ ਨਾਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਬਿੱਕ ਟੈੱਕ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਬਿੱਕ ਟੈੱਕ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਦੀ ਕੀੜਗ-ਬੋਟ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਲੱਤਾਂ ਅਡਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਚੋਟਵੇਂ ਦਾਅ ਤੇ ਅਤੇ ਕਰਦੇ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੱਚ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਇੱਕ ਦੇਸ਼, ਇੱਕ ਚੋਣ' ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਸੁਫਨਾ ਕਦੀ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਦੀ ਨੀਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਝੰਡਾ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਨੁਕਰ-ਪੁੱਜੇ ਤੱਕ ਝੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੋਬੰਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਤੇ ਜੰਗੀ ਦਸਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸਲਾਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਬੋਹ-ਚਿਰੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਕਮਾਂਡ ਕਰਦੇ ਅਗੁਇਆਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਅੱਜ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਜਿਹੜੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਚੱਲਦੀ ਪਈ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਨਾਲ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਕੇ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੇ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਵੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹਿੰਦੂਵਤ ਵਾਲੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਵੀ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਰ ਹੱਦ ਉਲੇਘਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਜਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਪਿਛਾਣ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਨਤਾਂ ਸਿਰਫ ਓਦੋਂ ਤੱਕ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਤੇ ਆਏ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਵਾਲੀਆਂ ਫੀਤੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਉਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੱਕ ਭਾਜਪਾ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਜਿਹੜਾ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੱਚਿਆ ਸੀ। 'ਗੋਠ ਚੱਲਦੇ ਜੰਮ' ਦੇ ਲਹਾਵਰੇ ਵਾਂਗ ਇਸ ਲੋੜ ਵਾਸਤੇ ਲਿਆਏ ਬਾਹਰਲੇ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸਰੇ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਪਠਣਗੇ।

ਅੱਜ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ

ਬਾਵਜੂਦ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਪੱਖ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜ ਵਾਲੀ ਪਿਠ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੀ ਪਿਠ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਸੁਫਨਾ ਸੋਚਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਸਰਾਈਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੇਧ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵੱਡ ਮਗਰੋਂ ਬਣਦੇ ਪੈਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਮੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਸਰਾਈਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਆਗੂ ਓਸੇ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਓਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਖ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਏਹੀ ਸੋਚ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਵਾਲੀ ਪਿਠ ਹੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਓਦੋਂ ਤੋਂ ਸੱਚ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਸਰਾਈਲ ਦੀ ਸੋਚ ਬਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਸੁਣਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਇੱਕ ਵੇਲੇ 'ਹੱਥ ਕਾਰ ਵੱਲ, ਦਿਲ ਯਾਰ ਵੱਲ' ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਸੁਫਨੇ ਹੋਰ ਰੱਖ ਕੇ 'ਹੱਥ ਕਾਰ ਵੱਲ' ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਤਾਣ ਰਾਜ-ਸੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਕਰੜਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ-ਜਿੱਧੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਚੁਸਤੀਆਂ ਵੱਲ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਆਪਣੇ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਸੁਫਨੇ ਖਾਤਰ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਕਾਲੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰਹਿਅਣੇ ਵਿਚਲੇ ਓਮ ਪੁਕਾਸ ਚੋਟਾਲੇ ਦੀ ਇਨੇਲੇ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਖੁੱਬੜ ਪੱਠਰੇ ਦੁਸ਼ਮਿਨ ਚੋਟਾਲਾ ਦੀ ਜਨਨਾਇਕ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ, ਉਹ ਵੀ ਸਾਰੇ ਜੱਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਉੱਤੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਧੁਰੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਦੀ ਸੇਧ ਦੇ ਰਹੀ ਪਿਠ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਭਾਰਤ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਨਕਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਬਿਲਡਿੰਗ ਲਈ ਪੰਜੇ ਕੀਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਈ ਵਾਰ ਚੱਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨਕਸ਼ੇ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਕੋ ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਏ। ਕੁਝ ਇਲਾਕੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਖੁੱਸ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨਕਸ਼ੇ ਦਾ ਦੱਖਣ ਭਾਰਤੀ ਇਲਾਕਾ ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਜ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਸ ਸੋਚ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਇਲਾਕੇ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਜਾਂ ਚਿੱਟੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਓਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹੀ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ,

ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਚੱਲ ਸਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡ ਦੀਆਂ ਫੌਜੀਮੈਂਟਾਂ ਵਾਂਗ ਇੱਕੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੰਘਾਸਨ ਦੇ ਕਰੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇੱਕੋ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉੱਤੇ ਚੱਲਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹੋਣ।

ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਦੋਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੇਧ ਵਿੱਚ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਕਰਨੇ ਨਹੀਂ ਬਿਨਕਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਲੜਾਈ ਤੇ ਜੰਗ ਦਾ ਫਰਕ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੁਸਤ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਗਲੇ ਵਕਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਲੜਾਈ ਹਾਰ ਜਾਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਝਾਂਸਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਉਹ ਲੜਾਈ ਹਾਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਨੀਤੀ ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਚੋਣ-ਰਾਜਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਭਾਰੂ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਚੁਸਤ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਵਾਲੇ ਪੱਠਰੇ ਤੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅੱਖ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਰਹੀ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤਣ ਉੱਤੇ ਤੋਰ ਨਹੀਂ, ਅਗਲੇ ਵਕਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕੌਣ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰੀ ਸੱਤਾ ਸਾਂਝਣ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਘੱਟ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਖਾਸ ਅਰਥ ਸਨ। ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਧਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਖੋਸ ਐਨੇ ਕੁ ਖਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੀਕਰ ਪਹੁੰਚ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ, ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀ ਸੋਚ ਹੈ, ਦਲ-ਬਦਲੂ ਕਬੂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਦੀ ਅਕਲ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਇੱਕ ਟਿਕਟ ਜਾਂ ਪੰਜ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੁਸ਼ਮਤੀ ਕੁਸ਼ਮਤੀ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਾਲੇ ਭਵਿੱਖੀ ਸੁਫਨੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲ ਪਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਰੀ ਖੋਸ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵੀ ਬਦਲਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਬਦਲਦੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਬਦਲਣ ਵਾਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਉੱਭਰੀ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਸੋਚਣੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਕਦੀ ਇੱਕ ਸਾਮਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਇੱਕੋ ਰਾਜ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਾਲਾ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਅੱਜ ਦੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਰਾਹੁਲ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਕੱਦ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ

ਸੁਨਖਯਦੇ ਸਵਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁਗਲੀ

ਹਿਸਟਰੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇੱਕੋ ਵਿਰੋਧੀ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਦੀ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵੱਲ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇੱਕੋ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਖਿਲਾਫ ਖਾਮਿਆਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੜਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਗੱਠਜੋੜ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਤੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਾਂ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਗੱਠਜੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸਦਾ ਡੀਟੇਲ ਵਿੱਚ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇਖ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅੰਗੇਜ਼ ਨੀ ਡੀ ਡੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਦੂਜੇ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਈ ਐੱਨ ਡੀ ਆਈ ਏ (ਇਡੀਆ) ਗਰੁੱਪ ਆਖਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਭਾਰੂ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਾਹਿਬ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਐਨ ਡੀ ਏ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ ਹਨ। 'ਅਬ ਕੀ ਬਾਰ, ਚਾਰ ਸੌ ਪਾਰ' ਵਾਦਕ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਖੀਰ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੀ ਉਗਲੀ ਅਫ ਤੋਂ ਕੁਰਸੀ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਗੱਠਜੋੜਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਨਾ-ਤਸਰਕੋਕਾਰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਧਰਮ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਜੇ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਗੱਠਜੋੜ ਆਮ ਚੌਜੀਆਂ ਉਡਦੀਆਂ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਗੱਠਜੋੜਾਂ ਲਈ ਲੋਮਾ ਤਸਰਬਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿਆਣਪਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਤਣ ਅਤੇ ਹਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ।

ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਗੱਲ ਤੋਰ ਕੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਰਹਿਅਣੇ ਲਈ ਜੋ ਗੱਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਪਿਠਾਂ ਨੂੰ ਇਦਾਮ ਰੋਹਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਕੋਰਾ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇੜਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਅਣਾ ਸੁਝੇ ਵਿੱਚ ਦਸ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਧੀਆਂ, ਯਾਨਿ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਜਿਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਡਰ ਰਾਹੁਲ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਪਾਰਟੀ, ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਇੱਕ ਸੀਟ ਲੜ ਕੇ ਵੀ ਹਾਰ ਗਈ, ਜਦ ਕਿ ਰਹਿਅਣਾ ਦੇ ਸਭ ਅੱਜ ਦੇ ਸਰਵ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਗੱਠਜੋੜ

ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਝ-ਬੁਝ ਦਾ ਜਿਸੇ ਸੁਝ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਿਆਸੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕੱਦ ਵੀ ਉੱਚਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਐਲਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸੇ ਦਿਨ ਰਹਿਅਣੇ ਦੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲਵਾਨ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲਵਾਨ ਧੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੰਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਦੋ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਇੱਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਕਈ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਛੋੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਰਾਹੁਲ, ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯਕੀਨ ਕਰਦੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਕੰਮ ਲਈ ਦੋੜ-ਝੱਜ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਾਤੀ ਜਨਗਣਨਾ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਤਿੱਕੇ ਠੋਕੇ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਫਰਤਾਰ ਨਾਲ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਦਿਨੋ-ਦਿਨੀ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਪ ਕਹਿਣਾ ਲੱਚਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਪੰਪੂ ਦੀ ਥਾਂ ਬਾਪੂ ਆਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਜੇਕਰ ਰਾਹੁਲ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਪੇਗਾ ਕਿ ਰਾਹੁਲ ਵੈਸ਼ਲਾ ਲੈਣ, ਵੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ 'ਚ ਕਮੀ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਰ ਖੁੱਬ ਕੇ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ 'ਇਡੀਆ' ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਮੰਗੇ ਇਕ-ਇਕ ਸੀਟ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਦਿਲ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਗੱਠਜੋੜ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਵਿਖਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਅਜਿਹੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਤਸਰਬਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿਅਣਾ ਅਸੰਬਲੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ 'ਇਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜੋ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਸਿਆਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਹੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਝਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਭਾਜਪਾ, ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ। ਸਮੁੱਚੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਅਗਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਣਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਆਖਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਲੱਗਭੱਗ ਅੱਧੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਹਨ ਜਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਜਿਹੜੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਸਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਤੁਹਾਡੇ ਇਕੱਠੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਕਮਲ ਮੁਰਝਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਭੁਲਾ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਓਗੇ। ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਇਹ ਸਭ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਸੰ ਸਪੋਕ : 98721-65741

ਅਜੇ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਉੱਡਣ ਤਸ਼ਤਰੀਆਂ ਦਾ ਰਹੱਸ

ਪ੍ਰੋ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕੇ ਘੁੱਮਣ

ਸੀ। ਇਸੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈਕ ਬੋਸਲ ਨਾਮਕ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਖਸ ਨੇ ਵੀ 7 ਜੁਲਾਈ, 1947 ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਵੈੱਲ ਦੇ ਸੋਰਿਡ ਨੂੰ ਸੁਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹਾਦਸਾਗੁਸਤ ਉੱਡਣ ਤਸ਼ਤਰੀ ਦਾ ਮਲਬਾ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਉਹ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣਗੇ ਪਰ ਇਸ

ਘਟਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਜਦੋਂ ਆਰਨਾਲਡ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਨਤਕ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸੱਚ ਦੱਸਣ ਦੀ ਘਿਮ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸੋਰਿਡ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸੱਚਾਈ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 7 ਜੁਲਾਈ, 1947 ਦੇ ਦਿਨ 'ਰੋਜ਼ਵੈੱਲ ਡੇਲੀ ਰਿਕਾਰਡ' ਨਾਮਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਉੱਡਣ ਤਸ਼ਤਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਖ਼ਬਰ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ 'ਹੈਡਲਾਈਨ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਇਲਾਕੇ ਭਰ ਵਿੱਚ ਤਹਿਲਕਾ ਮਚਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਬਿਕਰਲ ਉਲਟ ਸੰਬੰਧ ਉੱਡਣ ਤਸ਼ਤਰੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਲਬਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਦੇ 24 ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 'ਉੱਡਣ ਤਸ਼ਤਰੀ ਬਾਰੇ ਫੈਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਗਲਤ ਤੇ ਬੋਧਿਯਾਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਮਲਬਾ ਮੌਸਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਗੁਬਾਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ।' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਉੱਡਣ ਤਸ਼ਤਰੀ ਦੇ ਮਲਬੇ ਦੀ ਗੱਲ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਕ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਸੀ। ਸੰਨ 1978 ਵਿੱਚ ਐਸ ਟੀ. ਫ਼ਰਾਇਡਮੈਨ ਨਾਮਕ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਵਿਗਿਆਨੀ-ਕਮ-ਉੱਡਣ ਤਸ਼ਤਰੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਅਮਰੀਕੀ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਫ਼ਸਰ ਜੇਮਕ ਮੋਗੇਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਉੱਡਣ ਤਸ਼ਤਰੀ ਦੇ ਹਾਦਸਾਗੁਸਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉੱਡਣ ਤਸ਼ਤਰੀ ਦੀ ਮਲਬਾ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖੀਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਪਰ "ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅਸਲੀ ਮਲਬਾ ਹਟਾ ਕੇ ਉਥੋਂ ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਗੁਬਾਰੇ ਦਾ ਮਲਬਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।"

ਉੱਡਣ ਤਸ਼ਤਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਰੌਚਿਕ ਤੱਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ ਕਿ ਸੰਨ 1952 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰ ਐਡਵਰਡ ਰੁਪੋਟ ਨੇ ਉੱਡਣ ਤਸ਼ਤਰੀਆਂ ਬਾਰੇ 'ਯੂ ਐੱਫ਼ ਓ' ਖ਼ਬਰ ਏਜੰਡਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਡਣ ਤਸ਼ਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕ 'ਫਲਾਇੰਗ ਡਿਸਕ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਯੂ ਐੱਫ਼ ਓ. ਵੇਖੋ ਜਾਣ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਦਰਜ ਘਟਨਾ ਸੰਨ 1951 ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਫਲਾਇੰਗ ਕਲੋਬ ਨੇ ਸੰਬਰਾਂ ਨੇ 15 ਮਾਰਚ, 1951 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10.21 ਵਜੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੌ ਫੁੱਟ ਲੰਮੀ 'ਸਿਗਰਨਾ' ਉੱਡਣ ਤਸ਼ਤਰੀ ਵੇਖੀ ਸੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਪਲ ਵਿਖਾਏ ਤੇ ਡੇਠ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਧੇ ਉਹਲੇ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 24 ਸਤੰਬਰ, 2004 ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ

ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਗਜ਼ਲਕਾਰੀ

ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਲਾਬ

(ਗਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਣਾ

ਪੰਨੇ-140, ਮੁੱਲ-200 ਰੁਪਏ

ਐੱਸ ਪੀ ਵੰਡਾ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਕੋਟ ਕਲਾਂ, ਜਲੰਧਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦੀਪਕ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਂਮ ਉੱਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਰਾਣੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਮੁਜਰਿਮ ਦਸੂਰੀ (ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ) ਨਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਡਿਤ ਪਿਤਰ ਰਾਮ 'ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ' ਦੇ ਸਾਹਿਬਦਾਸ ਸਨ। ਸਾਹਿਬਦਾਸ ਦੀ ਇਸ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸਕੂਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਹੈ। ਬਾ-ਕਾਇਦਾ ਗ਼ਜ਼ਲ ਕਾਵਿ-ਵਿਧਾ ਤੇ ਵਿਧੀ-ਵਤ ਤਾਲੀਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਸਕੂਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਜਰਿਮ ਦਸੂਰੀ ਆਪਣੇ ਉਸਤਾਦ 'ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ' ਤੋਂ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਅਰ ਕਹਿਣ ਦੀ ਤੌਫੀਕ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਗੋਹਨਲਾ ਸ਼ਿਅਰ ਦੇਖੋ :-
ਨਾਜ਼ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਕਿ ਹੋ ਸਾਹਿਬਦਾਸ 'ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ' ਦਾ,
'ਮੁਜਰਿਮ' ਇਸ ਨਿਸ਼ਬਤ ਤੋਂ ਮੈਂ ਉਸਤਾਦ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਰਿਹਾ।
ਦੀਪਕ ਜੋੜੇਈ ਦੇ ਸਾਹਿਬਦਾਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮੁਜਰਿਮ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੁਖੀ ਜਨਾਬ ਡੀ ਆਰ ਯਵਨ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਨਾਬ ਗੁਰਦੀਲ ਗੋਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੀਪਕ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸਕੂਲ ਦੀ ਜਾ-ਨਾਸ਼ੀਨੀ ਬਖਸ਼ੀ। ਜਨਾਬ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਦੀਪਕ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸਕੂਲ ਨਾਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੀ ਜਨਾਬ ਦੀਪਕ ਜੋੜੇਈ ਦੇ ਸਾਹਿਬਦਾਸ ਹਨ। ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਹੁਰਾਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸੁਤੰਤਰ 'ਸੰਧੂ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸਕੂਲ' ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਸਾਹਿਬਦਾਸ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੋਣਹਾਰ ਸਾਹਿਬਦਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਂਮ ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਣਾ ਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਉਪਰਾਲਾ ਵਾਰਤਾ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸਾਰ-ਤੰਤਰ ਇਹ ਹੈ, ਇਸ ਸਕੂਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਹਿਬ, ਆਪਣੀ ਸਾਹਿਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋ ਸਨ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ਼ਬਦ-ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ 'ਤਪਸਿਆ' ਵਾਂਗ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਣਾ ਜੋ ਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗ਼ਜ਼ਲ ਕਹਿੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪਲੇਟਾ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਲਾਬ' ਲੋਕ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 95 ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਗੀਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਗਲੇ' 2011 ਈ. ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚਲੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਗਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਲਾਬ' ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਸ਼ਬਦ : 'ਫ਼ਿਕਰਪ੍ਰਸਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਕੋਟਕਤਾ, ਸਰਮਾਇਰੀ ਨਿਸ਼ਾਮ ਸਿਲਾਫ ਜੁਝਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ' ਪਾਠਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਗ਼ਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚਲੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ, ਸਮਝਣ, ਮਾਨਣ, ਜਾਨਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਗ਼ਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚਲੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਸ਼ੇ : ਮੁਹੱਬਤ ਸੰਯੋਗ-ਵਿਯੋਗ, ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ, ਗ਼ਰੀਬੀ-ਅਮੀਰੀ, ਉਚ-ਨੀਚ, ਧਾਰਮਿਕ ਕੋਟਕਤਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਹਰ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਰੂਪਕ ਬੰਦਿਬ ਅਧੀਨ ਹੀ ਕਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਵਿਦਵਾਸ' ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ 'ਵਿਦਵਾਸ' ਦੀਆਂ ਅਨੰਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੁਝਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਗਾਥਾ ਕਹਿਣ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਸਰਵਕਾਲ 'ਤੇ ਬਾਣੀ ਮਾਰਦਿਆਂ ਪਾਠਕ ਇਹ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਮਝ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੱਥ ਵਿਦਵਾਸ ਦੇ ਅਨਾਚਾਰੀ ਅਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਹ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ

ਰਹਾ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸੰਧੂ ਵਰਿਆਵੀ

ਨੇਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਹਥਿਆਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਦੇ ਲੋਕ-ਭਲਾਣੇ ਨਾਅਰਿਆਂ, ਵਾਅਦਿਆਂ, ਗੱਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਭਰਮ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਬਹੁ-ਮੁੱਲੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਹਥਿਆ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਗਰੀ ਦੀ ਸਮਝ-ਸੂਝ ਨੂੰ ਤਿੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵੋਟਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਖੁੰਢਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁ-ਚਾਲਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਣਾ ਆਪਣੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ 'ਚ ਬਾ-ਪੁਰ-ਬਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਦਿਆਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ :-

ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੱਕ ਭਾਲਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅਰਥ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਦੰਡੀ ਨੀਤੀ 'ਕੁਟਲ-ਨੀਤੀ' ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਤਰ 'ਬਿਦਰ ਨੀਤੀ' ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਂ-ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦਰ-ਕਿਨਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਨੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤਾ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਨੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੁੰਜੀਪਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਨਿਜ਼ਾਮ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਵਿਭਵੀਕਰਨ, ਨਿੱਜੀਕਰਨ, ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸੁਭਾਵਣੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੁਭਨੇ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਾਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਨ ਦਾ ਪੁੰਜੀ-ਪਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਸਾਨ ਰਾਹ ਵੀ ਹੈ। ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਣਾ ਦੇ ਹੋਠਲੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:-

* ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਮਰਦੇ ਬਾਲ ਨੇ ਕਿਰਸਾਨ ਫ਼ਾਹ ਲੈਣ,
ਸਰਕਾਰ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਜੋਂ ਤੁਸੀਂ ਗੁਲਾਬ।

* ਗਾਇਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ, ਲੁੱਝ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ,
ਦੇਸ਼ ਚਲਾਉਂਦੇ ਬਾਂਦਰ ਤੋੜੇ, ਬੈਠੇ ਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ।

* ਮੈਂ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਉਨਵਾਨ ਹੋਣ ਸਮਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ, ਜਿੰਨਾਂ ਪਿੱਛੇ 'ਚ ਕੈਦ ਪੱਛੀ ਜਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਡ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਖੰਭ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਅੰਬਰ ਮਿਲੇ, ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲੇ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲੇ, ਉਹਦੀ ਉਡਾਣ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਮਿਲਣ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸ਼ਾਬਦ ਅੰਦਰ ਹੀ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਬਾਰ ਆ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਲੈ ਕੇ। ਇਹ ਸਵੈਦੀ ਮਨ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਾਰ ਭਾਵੇਂ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾ ਵਰਤਾ ਵੱਲ ਕਵੀ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੱਕ ਭਾਲਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅਰਥ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਦੰਡੀ ਨੀਤੀ 'ਕੁਟਲ-ਨੀਤੀ' ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਤਰ 'ਬਿਦਰ ਨੀਤੀ' ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਂ-ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦਰ-ਕਿਨਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਨੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤਾ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਨੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੁੰਜੀਪਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਨਿਜ਼ਾਮ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਵਿਭਵੀਕਰਨ, ਨਿੱਜੀਕਰਨ, ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸੁਭਾਵਣੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੁਭਨੇ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਾਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਨ ਦਾ ਪੁੰਜੀ-ਪਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਸਾਨ ਰਾਹ ਵੀ ਹੈ। ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਣਾ ਦੇ ਹੋਠਲੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:-

* ਚਮੀ ਵੇਚੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਰਾਣੇ' ਤੇ ਪਾਣੀ ਵੇਚਿਆ ਸਾਡਾ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਸ ਜਦੋਂ ਚੱਲਿਆ, ਗਰਨ ਹੀ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਹੈ

* ਸੱਪਾਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਅੱਜ ਦਾ ਆਮ ਹੋਇਆ ਹੈ,
ਚੁੱਪ-ਚੁੱਪੀ ਤੇ ਡੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਪਣੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ।

ਪੁੰਜੀਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਲਈ 'ਰਾਜ-ਸੱਤਾ' ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਲਈ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਤਰਕੀਬਾਂ ਘੜਦੀ ਹੈ:-

* ਲਤੀਫ਼ਬਾਜ਼ ਹਾਕਮ ਹੈ ਲਤੀਫ਼ ਹੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਤੇਲ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਬੁਝੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਲਤੀਫ਼ਬਾਜ਼ ਬੰਦੇ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ,
ਬੜਾ ਕੁਝ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ।

ਹਾਕਮ ਧਾਰਮਿਕ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਕੇ ਆਮ-ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ:-

* ਚਮੀ ਵੇਚੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਰਾਣੇ' ਤੇ ਪਾਣੀ ਵੇਚਿਆ ਸਾਡਾ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਸ ਜਦੋਂ ਚੱਲਿਆ, ਗਰਨ ਹੀ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਹੈ

* ਸੱਪਾਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਅੱਜ ਦਾ ਆਮ ਹੋਇਆ ਹੈ,
ਚੁੱਪ-ਚੁੱਪੀ ਤੇ ਡੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਪਣੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ।

ਪੁੰਜੀਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਲਈ 'ਰਾਜ-ਸੱਤਾ' ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਲਈ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਤਰਕੀਬਾਂ ਘੜਦੀ ਹੈ:-

* ਲਤੀਫ਼ਬਾਜ਼ ਹਾਕਮ ਹੈ ਲਤੀਫ਼ ਹੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਤੇਲ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਬੁਝੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਲਤੀਫ਼ਬਾਜ਼ ਬੰਦੇ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ,
ਬੜਾ ਕੁਝ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ।

ਹਾਕਮ ਧਾਰਮਿਕ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਕੇ ਆਮ-ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ:-

* ਚਮੀ ਵੇਚੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਰਾਣੇ' ਤੇ ਪਾਣੀ ਵੇਚਿਆ ਸਾਡਾ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਸ ਜਦੋਂ ਚੱਲਿਆ, ਗਰਨ ਹੀ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਹੈ

* ਸੱਪਾਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਅੱਜ ਦਾ ਆਮ ਹੋਇਆ ਹੈ,
ਚੁੱਪ-ਚੁੱਪੀ ਤੇ ਡੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਪਣੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ।

ਪੁੰਜੀਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਲਈ 'ਰਾਜ-ਸੱਤਾ' ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਲਈ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਤਰਕੀਬਾਂ ਘੜਦੀ ਹੈ:-

* ਲਤੀਫ਼ਬਾਜ਼ ਹਾਕਮ ਹੈ ਲਤੀਫ਼ ਹੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਤੇਲ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਬੁਝੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਲਤੀਫ਼ਬਾਜ਼ ਬੰਦੇ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ,
ਬੜਾ ਕੁਝ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ।

ਹਾਕਮ ਧਾਰਮਿਕ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਕੇ ਆਮ-ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ:-

* ਚਮੀ ਵੇਚੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਰਾਣੇ' ਤੇ ਪਾਣੀ ਵੇਚਿਆ ਸਾਡਾ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਸ ਜਦੋਂ ਚੱਲਿਆ, ਗਰਨ ਹੀ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਹੈ

* ਸੱਪਾਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਅੱਜ ਦਾ ਆਮ ਹੋਇਆ ਹੈ,
ਚੁੱਪ-ਚੁੱਪੀ ਤੇ ਡੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਪਣੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ।

ਪੁੰਜੀਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਲਈ 'ਰਾਜ-ਸੱਤਾ' ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਲਈ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਤਰਕੀਬਾਂ ਘੜਦੀ ਹੈ:-

* ਲਤੀਫ਼ਬਾਜ਼ ਹਾਕਮ ਹੈ ਲਤੀਫ਼ ਹੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਤੇਲ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਬੁਝੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਲਤੀਫ਼ਬਾਜ਼ ਬੰਦੇ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ,
ਬੜਾ ਕੁਝ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ।

ਹਾਕਮ ਧਾਰਮਿਕ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਕੇ ਆਮ-ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ:-

* ਚਮੀ ਵੇਚੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਰਾਣੇ' ਤੇ ਪਾਣੀ ਵੇਚਿਆ ਸਾਡਾ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਸ ਜਦੋਂ ਚੱਲਿਆ, ਗਰਨ ਹੀ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਹੈ

* ਸੱਪਾਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਅੱਜ ਦਾ ਆਮ ਹੋਇਆ ਹੈ,
ਚੁੱਪ-ਚੁੱਪੀ ਤੇ ਡੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਪਣੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ।

ਪੁੰਜੀਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਲਈ 'ਰਾਜ-ਸੱਤਾ' ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਲਈ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਤਰਕੀਬਾਂ ਘੜਦੀ ਹੈ:-

* ਲਤੀਫ਼ਬਾਜ਼ ਹਾਕਮ ਹੈ ਲਤੀਫ਼ ਹੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਤੇਲ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਬੁਝੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਲਤੀਫ਼ਬਾਜ਼ ਬੰਦੇ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ,
ਬੜਾ ਕੁਝ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ।

ਹਾਕਮ ਧਾਰਮਿਕ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਕੇ ਆਮ-ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ:-

* ਚਮੀ ਵੇਚੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਰਾਣੇ' ਤੇ ਪਾਣੀ ਵੇਚਿਆ ਸਾਡਾ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਸ ਜਦੋਂ ਚੱਲਿਆ, ਗਰਨ ਹੀ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਹੈ

* ਸੱਪਾਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਅੱਜ ਦਾ ਆਮ ਹੋਇਆ ਹੈ,
ਚੁੱਪ-ਚੁੱਪੀ ਤੇ ਡੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਪਣੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ।

ਪੁੰਜੀਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਲਈ 'ਰਾਜ-ਸੱਤਾ' ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਲਈ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਤਰਕੀਬਾਂ ਘੜਦੀ ਹੈ:-

* ਲਤੀਫ਼ਬਾਜ਼ ਹਾਕਮ ਹੈ ਲਤੀਫ਼ ਹੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਤੇਲ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਬੁਝੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਲਤੀਫ਼ਬਾਜ਼ ਬੰਦੇ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ,
ਬੜਾ ਕੁਝ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ।

ਹਾਕਮ ਧਾਰਮਿਕ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਕੇ ਆਮ-ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ:-

ਕਬੂਲਨਾਮਾ

(ਨਾਵਲ)

ਰੁਭਿਕਾ ਗਿੱਲ

ਸਫੇ : 152, ਮੁੱਲ : 250 ਰੁਪਏ

ਜ਼ੋਨੀਟਾਰ ਬੁੱਕਸ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਸਾਡੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਖਾਲੀ। ਭਾਂਡੇ ਖਾਲੀ ਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵੀ ਹੁਣ ਖਾਲੀ ਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਖਾਲੀਪਨ ਨੂੰ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਘ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਰੰਗਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਗ਼ਲਤ ਕਦਮ। ਇੱਕ ਗ਼ਲਤ ਫੈਸਲਾ ਕਿਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੁਲੰਟ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜੀਵਨ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ ਬਸ਼ਰ ਵੀ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਧੁਆਂਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਧੁਆਂਢੇ ਹੋਏ ਪਾਤਰ ਆਡਵਾਥ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਨਾਵਲ 'ਕਬੂਲਨਾਮਾ'। ਇਹ ਰੁਭਿਕਾ ਗਿੱਲ ਦੀ ਪਲੇਨੀ ਨਾਵਲ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਨਾਨਾ ਲੋਕ ਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦੀ ਇਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੁਸਤਕ ਪਿਆਰ ਤੇ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਨਾਲ ਲਭਰੇਬ ਚੀਨੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸੱਚ ਤੇ ਛੋਟਾ ਰਸਤਾ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਤੌਫੀਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੱਕਦਮ ਵੱਡੇ ਕੰਮ

ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਮਾੜੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ

ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਸਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਕੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਬੁਲੰਦੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਾਤਰ ਆਡਵਾਥ ਸਿੱਖ ਸਿੰਘ ਵਰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਆਡਵਾਥ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਆਰੰਭ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਚਿੱਟਾ ਲਹੂ' ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਰਕ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਚਿੱਟਾ ਲਹੂ' ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਹੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ 'ਕਬੂਲਨਾਮਾ' ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਇਸ ਦਾ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਭਿਖਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਇਕ ਸੋਧ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਨਾਵਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭਿਖਾਰੀ ਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਰਾਹੀਂ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਡਵਾਥ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬਲੀ ਲੈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਸੀ, ਪਰ ਸ਼ੁਰੂ ਦਾ ਇਕ ਗ਼ਲਤ ਕਦਮ ਉਸ ਨੂੰ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਭਟਕਦਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦਾ

ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਦ ਤੋਂ ਵੀ ਬਦਤਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਕਥਾਨਕ ਬੱਚੇ ਦਾ ਚੰਗੇ ਕਰਕੇ ਭੱਜਣਾ ਤੇ ਭਿਖਾਰੀ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਭਿਖਾਰੀ ਦਾ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਰਜਣਾ ਤੇ ਇਲਾਕਾ ਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਰਾਤ ਰਹਿਣ ਦਾ ਤਰਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੱਚਾ ਵੀ ਰਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚੇ ਦੇ ਘਰ ਗ਼ਰੀਬੀ ਹੈ ਤੇ ਇੰਨੇ ਬੱਚੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਕ ਘਰ ਨਾ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਚਿੱਟਾ ਲਹੂ ਦਾ ਗੁਪਤਸਵਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਾਸਟਰ ਨਾਲ ਘਰ ਆਇਆ ਪਾਤਰ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਪਤਸਵਰ ਨੂੰ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਘਰ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਇਕ ਨਾਵਲ ਦਾ ਖਰੜਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਾਸਟਰ ਅੰਦਰ ਪਿੱਠ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੀ ਲਿਖਣ-ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਖਰੜੇ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਨ ਲਈ ਜਾਗਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਕਬੂਲਨਾਮਾ' ਨਾਵਲ ਵੀ ਭਿਖਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਸਤਾਰ ਹੈ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਲਾਭਾਂ ਨਾਲ ਪਲਿਆ ਹੋਇਆ ਆਡਵਾਥ ਗ਼ਲਤ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਐਸਾ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਵੀ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਗ਼ਲਤ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ

ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੱਚਾਈ ਦੱਸਦਿਆਂ ਡਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਗ਼ਲਤ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੁਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਿਤਾ ਸਹਿਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਡਵਾਥ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਭੇਜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਡਵਾਥ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਵਧੀਆ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਮਾੜੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਦੂਜਾ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੁੱਜਿਆ ਆਇਸ਼ਾ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸੇ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਚੰਦੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਫਿਰ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਗ਼ਲਤ ਗੱਰੇਜ਼ ਦੇ ਚੁਗਲ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੁਨ-ਪੁਨਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਪੁੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ਾਸ਼ਿਰ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਭੰਗਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ੀਰ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਹੀ ਖੜਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਛੋਟੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਨਾਵਲ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੇ ਆਡਵਾਥ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ

● ਬਾਕੀ ਆਖਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ

ਸੱਜਰਾ ਸਾਹਿਤ

ਰਿਸ਼ਤੇ (ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਗੀਤ) ਰੁਭੀ ਕਰਤਾਰਗੁਰੀ

ਸਫੇ : 176, ਮੁੱਲ : 230 ਰੁਪਏ

ਅਮਿਤ ਪਾਕਟ ਬੁੱਕਸ, ਜਲੰਧਰ

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਸਾਫ-ਸਾਫ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸੁਚੱਢੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਰਿਸ਼ਤੇ' ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਖਿੱਲਾ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ

ਮੋਹਨਜੀਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਗਣ ਦੀ ਹੈ : ਸਵਰਾਜਬੀਰ

ਲੁਧਿਆਣਾ : ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਦੀ ਪਟਿਆਲਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਹਿਤ ਮੋਹਨਜੀਤ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਮੋਹਨਜੀਤ : ਸ਼ਬਦੀਅਤ ਤੇ ਸਿਰਜਣਾ' ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਦੋ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਜਣਾ ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੁਰ ਭਾਸ਼ਣ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਨਾਟਕਕਾਰ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸਵਰਾਜਬੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਸੁਰ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਮੋਹਨਜੀਤ ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਜਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ

ਮੋਹਨਜੀਤ ਗੁਰਾਂ ਨਾਦ ਵਿੱਚ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਮੋਹਨਜੀਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾਕਟਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 'ਸ਼ਬਦੀਅਤ ਤੇ ਸਿਰਜਣਾ' ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਅਦਭੁਤ ਲੜੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀ ਸ਼ਬਦੀਅਤ ਤੇ ਸਿਰਜਣਾ ਬਾਰੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਮੋਹਨਜੀਤ ਬਾਰੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਸੁਰਜੀਤ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗਲਪ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਇਸੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਅਕਾਦਮੀ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਤ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਮੋਹਨਜੀਤ ਦੀ ਸਾਹਿਤੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਨਵੀਨਰ ਸਤਪਾਲ ਭੀਖੀ ਨੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਸਮੇਲ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸੰਦਰਭਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬੋਧਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਲੋਚਕ ਡਾਕਟਰ ਅਨੰਦਵਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ।

ਦੂਜੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਤ ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਜ ਅਤੇ ਤਰਸੇਮ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੋਹਨਜੀਤ ਦੀ ਲੰਮੀ

ਕਵਿਤਾ 'ਲੀਲਾਵਤੀ' ਦੇ ਸਿੱਧਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਹਨਜੀਤ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਅਵਚੇਤਨ ਦੇ ਸਿੱਧਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਹਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਨੇ ਮੋਹਨਜੀਤ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲੰਮੀ ਕਵਿਤਾ 'ਕੋਟੇ ਦਾ ਸੁਰਜ' ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ।

ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਤ ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਜ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੋਹਨਜੀਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਰਬਰੀਕ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਰਬਰੀਕ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੱਤਾ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਸਾਹਿਤ ਫੁੱਲ ਤੇ ਪੱਤੇ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਬਦਲ ਬਣੇਗਾ।

ਸਾਹਿਤ ਅਮਰਜੀਤ ਕਸ਼ਕ ਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਮੋਹਨਜੀਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਰੋਚਾ ਚਿੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਉੱਘੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾਕਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਭੱਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿੱਚ ਮਿੱਥ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੇ ਮਿੱਥ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਲਗਭਗ ਨਾਰਾਇਣ ਭੀਖੀ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੋਹਨਜੀਤ ਦੇ ਰੋਚਾ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਪਾਸਾਰਾਂ ਦੀ ਬੇਬਾਕੀ ਨੂੰ ਸਲਾਹਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਜਸਵੰਤ ਸ਼ਰਮ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੋਹਨਜੀਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਹੀਂ ਗਿਫ਼ਤਾਰਾਂ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਗਿਫ਼ਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਫੇਕਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੋਹਨਜੀਤ ਦੀ ਸ਼ਬਦੀਅਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਸਤਪਾਲ ਭੀਖੀ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੋਹਨਜੀਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਕੀਤਾ।

ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾਕਟਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 'ਸ਼ਬਦੀਅਤ ਤੇ ਸਿਰਜਣਾ' ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਅਦਭੁਤ ਲੜੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀ ਸ਼ਬਦੀਅਤ ਤੇ ਸਿਰਜਣਾ ਬਾਰੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਮੋਹਨਜੀਤ ਬਾਰੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਮਕਾਲ

ਸੰਵਾਦ : ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਜੰਗ

ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਚਿੰਤਨ, ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਤਰਨ ਵਾਲਾ ਛਾਪੇ ਦੀ ਰੋਡਰੀਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ 'ਸੰਵਾਦ' ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਤੇ ਮਿਆਰ ਦੀ ਮਿਸ਼ਾਲ ਆਪਣੀ ਹੈ। 'ਸੰਵਾਦ' ਦਾ ਜੁਲਾਈ-ਦਸੰਬਰ, 2024, 20 ਵਾਂ ਅੰਕ 'ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਜੰਗ' ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ 'ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਜੰਗ' ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਤਹਿਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਜੰਗ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ 'ਚ ਸੰਪਾਦਕ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, 'ਮੈਦਾਨ-ਏ-ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਬੇਬ-ਗੋਲੀਆਂ ਹਥਿਆਰ ਹਨ, ਵਿਦਿਆਰਾਂ ਦੀ ਜੰਗ 'ਚ ਹਥਿਆਰ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹਨ। ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਲੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਕਿੰਨਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਬਿਰਤਾਂਤ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸੋਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਰਾਹੀਂ ਸੋਚਣ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਬਿਰਤਾਂਤ ਰਾਹੀਂ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੱਚ ਅਤੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਰੋਲ ਕੇ ਗਲਪ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।' ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰੋਖ ਜਿਹੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਜਿੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਿਰਤਾਂਤ ਰਾਹੀਂ ਸਿਰਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੌਰੋਟਿਵ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਤਕਰੀਬਨ 15 ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ 'ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੀ ਜੰਗ' ਤੇ ਨਵੀਨਤਾ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਤਕ -ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਆਮਦ' ਤਹਿਤ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ' ਏ ਕਿ ਨਵੀਆਂ ਕਵਾ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਸੱਤਾ, ਦਾਬੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਚਲਾਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘਾਤਕ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਕਨੀਕ ਤੇ ਨਵੀਨਤਾ ਨਾਲ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾ. ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਂ 'ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ : ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜਸ' ਆਪਣੇ ਖੋਜ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਬਿਰਤਾਂਤ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਚ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਡਾ. ਮਹਿਲ, ਮਹਾਂਭਾਰਤ, ਅਦੋਲਨ ਜੀਵੀ ਅਤੇ ਅਰਥਨ ਨਕਸਲ ਚਰਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪੈਟਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਖੋਜ ਪੱਧਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਬਿਰਤਾਂਤ' ਡਾ. ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਦਾ ਲੇਖ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕਿਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਭਗਤ ਵਾਲਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲੇਖਕ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬ ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਤਾਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ' ਕਹਾਣੀ-ਨਾਵਲ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਘਾਤਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਵੀਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਵਾਲੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਲੇਖ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇਵਾਲ ਹਰਾਰੀ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਲੇਖ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਗੁਰਾਂ ਦਾ 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਤੇ ਸਮਾਧਾਨ' ਹੈ। ਲੇਖ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਉਸਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ, ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਉਥਲਪੁਥਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੂੰ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵੀ ਕਿਹਾ। ਨਵ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਤੇ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਅਰਥਚਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਜਿਲ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਕਾਰ, ਨਸ਼ੇ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਗੈਂਗਸਟਰਇਜ਼ਮ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਉਸਰਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਮਨਮੋਹਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਰਗਾ ਨੇ 'ਪਰੋਮਿਸ਼ਤ ਲੌਭ : ਬੈਲ ਆਓ ਨੈਗੇਟਿਵ' ਤਹਿਤ ਵਿਲਸਨੀਨੀ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਜੰਗ ਦੇ ਦਰਦ ਵਾਲਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਲੇਖ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਾ. ਆਤਮ ਸਿੰਘ ਰੋਪਾਣਾ ਨੇ 'ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਜੰਗ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ : ਅਤੀਤ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ' ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਲਚਰ, ਆਰਥਿਕਤਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਬਣਤਰ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਬਣਤਰ ਤਹਿਤ ਕਿਵੇਂ 200 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਉਥਲਪੁਥਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਵੀ 'ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਫਲਸਤੀਨ ਮਸਲਾ ਅਤੇ ਐਡਵਰਡ ਸਈਦ' ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੰਗ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਈਦ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਫਲਸਤੀਨ ਤੇ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਅਜ਼ਹਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰੀਕੰਠ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ' ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੈਕਟਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਿਚਰ ਕੌਰ ਸੋਹਲ ਨੇ 'ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਮਿਥ ਬਿਰਤਾਂਤ' ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਬਦ ਗਈਆਂ ਮਿੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਿਰਤਾਂਤ ਲੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਾਹੀਂ ਮੀਡੀਏ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਮਿੱਥਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੀਡੀਏ ਕਿਵੇਂ ਮਿੱਥਾਂ ਘੜਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਮਿੱਥ ਦਾ ਕੀ ਰੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਲੇਖ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਂਭਾਰਤ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੈਤੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ 'ਪੇਂਡੂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਖੇਤਰ-ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ' ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਝਾ, ਦੁਆਬਾ ਅਤੇ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਅੰਕ ਦੀ ਇਹ ਲੇਖ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਉਭਰਿਆ ਸੁਝਾਵਨ ਵਿਦਵਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 'ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਜੰਗ' ਤਹਿਤ ਸੱਤਾ, ਲੋਕ ਮਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਤੇ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਵਿਚ ਉਸਰਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਲਚਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿਆ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਲਚਰ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੋਂ ਉੱਥਲ ਪਥਲ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ੀਏ ਉੱਤੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਦਿਲਜ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਉਸਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਮਿੱਸਾ ਹੈ। ਡਾ. ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਅੱਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਿੱਛਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਣਾ' ਤਹਿਤ 'ਅੱਲਾਂ' ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਗੱਲ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਰਿੰਦਰ ਖੁਰਾਣਾ ਨੇ 'ਭਾਸ਼ਾ-ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਮਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੰਤ 'ਚ ਪੁਸਤਕ ਗੀਵਿਊ ਤਹਿਤ ਹੋਇਆ ਦੋਸ ਪਰਾਇਆ, ਮੁਹਾਰ, 1919 ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ (ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ, ਮਿੱਟੀ ਬੋਲ ਪਈ ਦਾ ਸਮਾਕਲ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਡਾ. ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਸੰਵਾਦ' ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੰਵਾਦ ਤਰਦਾ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਲੇਖ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਲਚਰ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀ ਬਾਰੇ ਹਨ।

ਇਸ ਅੰਕ ਦੇ ਸਫ਼ੇ : 172 ਅਤੇ ਮੁਲ: 200 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਪਤਾ : ਸੰਪਾਦਕ 'ਸੰਵਾਦ', ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੀਵਰਟ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-143002

ਪਰਚੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ. ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ (85288-28200), ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ. ਆਤਮ ਸਿੰਘ ਰੋਪਾਣਾ (98722-17273)

- ਡਾ. ਗੁਰਦੀਪ ਗੁਰੂਲੂ

‘ਨਾ ਕਾਹੂ ਸੇ ਦੋਸਤੀ’ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-ਜਨਵਾਰੀ ਲੋਕ ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਡਾ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਦੀ ਨਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਨਾ ਕਾਹੂ ਸੇ ਦੋਸਤੀ' ਸਥਾਨਕ ਆਤਮ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਹਿਦੇਵ ਅਤੇ ਅੰਕਿਤਾ ਸਹਿਦੇਵ ਦੇ ਸਵਾਗਤੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ, ਜਦਕਿ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਦੀਪ ਦੋਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਣਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਾ. ਚੀਮਾ ਕੋਲ ਸੰਪਰਕਸ਼ੀਲ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪੁਰਾਣਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਤੇ ਏਸੇ ਅਨੁਭਵ 'ਚੋਂ ਹੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ

ਵਿਚਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਡਾ. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਚੀਮਾ ਆਪਣੀ ਲੇਖਣੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਓ ਫੜਦਾ ਹੈ। ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਰਚਾ ਅਧੀਨ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਹਨ। ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਪਾਣਾ, ਡਾ. ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਚੀਮਾ ਵਿਅੰਗਮਈ ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਗਤਾਰ ਗਿੱਲ, ਜਸਵੰਤ ਧਾਪ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ, ਜਦਕਿ ਮਹਿੰਤ ਸਹਿਦੇਵ ਅਤੇ ਕੋਮਲ ਸਹਿਦੇਵ ਨੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ, ਤਿਪਤਾ, ਪੁਨਮ ਕਰਮਾ, ਸ਼ਮੀ ਮਹਾਜਨ, ਸੁਭਾਸ਼ ਪਰਿਵਾਰ, ਨਵਦੀਪ, ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅੰਜੂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

‘ਕਾਫ਼ਲੇ’ ਵੱਲੋਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਬੈਰੋਪਟਨ-ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਮਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਬੈਰੋਪਟਨ ਦੀ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਲੇਖਕ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮੀ ਕੁਝ ਦਿਨ ਮਿਸਰ ਰਹਿਣ ਉਪਰੰਤ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਬੈਰੋਪਟਨ ਵਿੱਚ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ 1982 ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਪੁਨਮ ਸਿੰਘ ਪਾਪੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਵਾਜ਼ਿਲਕਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੋਮੀ ਪੁਨਮ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਮੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਕਿਨਾਰੇ ਵੱਸਦੀ ਰਾਠੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਥੇ ਦੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ

ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਬਾਰੀਕ ਚਿਤਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਮੋਮੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਾ. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਰੋਤ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਉਥੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੱਚ-ਬੁਝਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਖਰਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਿਲਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਤਲੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਫੈਲਾਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੁੱਦੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਥੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਤੁਕਬੇਦੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਸਦਕਾ ਇਹ ਚੜ੍ਹਨ ਵੱਲ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਰਮਜੀਤ ਦਿੱਲੋ, ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਜਤਿੰਦਰ ਰੋਪਾਣਾ, ਉਸਮਾ ਮਹਿਮੂਦ, ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੀੜਾ, ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ਾਮ ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਦੀਪ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ।

ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਬਾਰੀਕ ਚਿਤਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਮੋਮੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ’ ਰਿਲੀਜ਼

ਸਮਰਾਲਾ-ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਰਾਮਪੁਰ ਦੀ ਉਪਜ ਬਹੁਤ ਵਿਚਾਰੀ ਕਲਮ ਦੇ ਧਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਦੀ 20ਵੀਂ ਪੁਸਤਕ 'ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ' ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸ੍ਰੀ ਭੋਟੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਾਮਵਰ ਅਦੀਬਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨਿਉ ਗਲ ਲਾਟਾਂ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਤੇ ਗ਼ਜ਼ਲੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਦਲਾਲ ਨੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਦੇ ਰਚਨਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹਾਜ਼ਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ 19 ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਾਣੀ, ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਪੁਸਤਕ 'ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ' ਵਾਰਤਕ ਦੀ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਲੜੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਬੰਧ, ਲਿਖਤ ਨਿਬੰਧ, ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ, ਹਿੱਪੋਕ੍ਰੇਟਿਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਦੇ ਲੇਖ ਹਨ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਦੀ ਚੁਨਿੰਦਾ ਕਹਾਣੀਆਂ' ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹਿੰਦੀ ਲੇਖਕ ਸੁਭਾਸ਼ ਨਰਿਵ

ਵੱਲੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੋਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਾਂਝਣਯੋਗ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਦੀ ਲਿਖਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਸੋਚ ਅਵੇਸ਼ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ 'ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਰਨ ਬੋਲ ਤੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿਵੀਆ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ। ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਅਦੀਬਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤ ਸਫ਼ਰ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿੱਠ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਮਿਤੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 40 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਬੋਲ ਨੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਭਾਈ। ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੋਂ ਨੇ ਦੂਰ-ਨੇੜਿਓ ਆਏ ਹੋਏ ਸਾਹਿਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

—ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਮੌਲਿਕ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਤੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਮੌਕਾ

ਲੁਧਿਆਣਾ-ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਗਾਇਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਦੀਪ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਭੋਵਰਾ, ਪੁਰਜੋਤ ਸੋਹੀ, ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ, ਮੀਤ ਅਨਮੋਲ ਨੇ ਸ਼ੁਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਕਾਦਮੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਾਵਿ ਗਾਇਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬ

ਮਾਂ, ਮਹਿਬੂਬ ਤੇ ਫ਼ਿਕਰ

ਮੇਰੀ ਮਹਿਬੂਬ ! ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋਗੀ ਮੇਰੇ ਦਿਲ 'ਚ ਬਲਦੀ ਚੰਗਿਆੜੀ ਲਟ-ਲਟ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਲਾਟ ਤੇਰੀ ਅੱਖ 'ਚ ਤੇਰੇ ਦੋ ਆਸ ਦੇ ਹੁੰਡ ਨਾਲ ਖਹਿ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਕਿਉਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਏ ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਉਲਝ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਮੁਹੱਬਤ ਅਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੇ ਅਰਥ ਲੱਭਣਾ ਵਿਚ...

ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋਗੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਤੇਨੂੰ ਮੇਰੀ ਐਨੀ ਫ਼ਿਕਰ ਕਿਉਂ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਫ਼ਿਕਰ ਤੇ ਬੋਝੇ ਫ਼ਿਕਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਮਾਜ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ... ਫਿਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਫ਼ਿਕਰ ਦੇ ਅਰਥ ਮੈਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਕਿਉਂ ਜਾਪਦੇ ਨੇ...

ਮੇਰੀ ਮਹਿਬੂਬ ! ਤੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਆਸ ਦੇ ਹੁੰਡ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ ਮੈਂ ਸੀਨੇ ਦੀ ਚੰਗਿਆੜੀ ਨੂੰ ਭਾਂਬੜ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਤੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਖੀ ਮੇਰਾ ਫ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦੇਵੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫ਼ਿਕਰ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਭਾਂਗਾ...

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ

ਸਾਨੂੰ ਬੇਸ਼ੁਰੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਬੇਸ਼ੁਰੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਨਜ਼ਵਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ 'ਚ ਵੀ ਸੁਰ ਹੋਣ, ਲਲਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਭੀੜ ਨਹੀਂ ਕਾਫ਼ਲੇ ਹੋਣ... ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਬਾਨ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਗੀਤ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਜੋ ਬੋਲੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਪਾੜ ਸਕਣ ਤੇ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਨਜ਼ਵਾਨ

ਜਸਵੰਤ ਗਿੱਲ ਸਮਾਲਸਰ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਵੀ ਬੋਲੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਸ਼ਿਲਾਫ਼...

ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹੱਕ

ਭਾਵੇਂ ਹਾਲੇ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਅੱਖ 'ਚ ਚੁਭਦੇ ਪੀੜ ਦੇ ਕੰਡੇ ਨਹੀਂ ਚੁਗ ਪਾਵਾਂਗਾ ਪਰ ਤੂੰ ਫ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰੀ ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਆਵੇਗਾ ਜਦ ਮੈਂ ਤੇਰੀਆਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ 'ਚ ਰਲ ਕੇ ਖਿੜ ਜਾਵਾਂਗਾ ਫੁੱਲ ਦੇ ਵਾਂਗ...

ਤੂੰ ਗਰੀਬੀ 'ਚ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਵਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਥੀਆਂ ਗੁੱਦੀ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰੋਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹੱਕ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂਗਾ।

ਬਾਗੀ

ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬੰਦ ਮੂੰਹਾਂ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਬੋਲ ਜੀਭ ਦੇ ਵਲੋਂ ਵਿਆਹ 'ਚ ਅੜ ਕੇ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਸੁਫਨੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਾਗੀ ਹੁੰਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ।

ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਰਿੜ੍ਹ-ਰਿੜ੍ਹ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਹੈ ਹੱਥ ਫੈਲਾਅ ਕੇ ਮੰਗਣਾ ਹੈ ਮਰ-ਮਰ ਕੇ ਜਿਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਾਗੀ ਹੁੰਦੇ ਅਜਿਹੇ ਜਿਉਣ ਤੋਂ।

ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਡੀ ਵੋਟ ਨਾਲ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਅੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੋਰਾਂ ਨੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਮੱਕੜਜਾਲ ਵਿਚ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਦੇ ਵੱਧ ਘੱਟ ਲੁੱਟਣ ਦੇ... ਅੱਛੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਕੇ ਹਾਕਮ ਨੇ ਨਵੇਂ ਪੱਤਰੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਵੇਚਣ ਲਈ

ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਾਗੀ ਹੁੰਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵੋਟਤੋਤਰ ਤੋਂ।

ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹਰ ਬਲਾਤਕਾਰੀ, ਸਮੱਗਲਰ, ਕਾਤਲ ਤੇ ਭਗੌੜੇ ਪਿੱਛੇ ਸਿਆਸੀ ਹੱਥ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਹੱਥ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਨੇ ਪੁਲਸ, ਵਕੀਲ ਤੇ ਜੱਜ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਾਗੀ ਹੁੰਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਠਪੁਤਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ।

ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਧਰਮ ਨੇ ਖੋਰ ਲੈਣੀ ਸੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਝ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਪਾ ਭੁਲਾ ਦੇਣੀ ਸੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣੀ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅਖੌਤੀ ਸਵਰਗ ਦੇ ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਰੋਲ ਲੁੱਟ ਲੈਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਾਗੀ ਹੁੰਦੇ ਅਜਿਹੇ ਧਰਮ ਤੋਂ।

ਅਸੀਂ ਸਭ ਪਤਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਖੱਚਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿੱਧੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਤੁਰਦੇ ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਖੋਪੇ ਪਾ ਆਸੋ-ਪਾਸੋ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ?

ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸੋ...

ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸੋ ! ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਲੁੱਟੇ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਤੋਪੋ ਕਿੱਥੇ ਲਾਵਾਂ ਨੀਲੇ ਬੰਦਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਕਹਿ ਕਿੱਥੇ ਬੁਲਾਵਾਂ...

ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸੋ ! ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਗਰਭਪਾਤ ਕਰ ਕੇ ਪੱਥਰ ਹੋ ਕਿੱਥੇ ਜੀਵਾਂ ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਸਾਹਾਂ 'ਚੋਂ ਨਫਰਤ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਕਿੱਥੇ ਪੀਵਾਂ...

ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸੋ ! ਮਰਦ ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਹੱਥਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਰੱਖਾਂ ਤਾਂ ਕਿੱਥੇ ਰੱਖਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚੱਖਾਂ ਤਾਂ ਕਿੱਥੇ ਚੱਖਾਂ...

ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸੋ ! ਘਰੇ ਕੱਢੀ ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਪੰਜਤ ਦੇ ਬੂਟੇ ਵਾਂਗ ਚੋਰੀ ਲਾਈ ਯਾਰੀ ਦੀ ਮਹਿਕ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਰੋਕਾਂ ਪੁਲਸ ਦੇ ਸੁਰੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਫਿਰਦੀਆਂ ਜੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਾਂ ਤਾਂ ਕਿੱਥੇ ਰੋਕਾਂ...

ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸੋ ! ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਵੇਖ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਅੱਲ੍ਹੜ ਦੀ ਛਾਤੀ ਕਿੱਥੇ ਨਾਪਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਗੀਰ ਦਾ ਬਾਣਾ ਪਹਿਣਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਰਾਝਾ ਕਿੱਥੇ ਆਖਾਂ...

ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸੋ ! ਮੈਂ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਤਾਜ ਕਿੱਥੇ ਬਣਾ ਜਾਵਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਖੱਲ ਲਾਗ ਕੇ ਸਰਮਾਇਦਾਰੀ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਟਿਕਾਵਾਂ...

ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸੋ ! ਮੈਂ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਮਾਰਾਂ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਵੇਖ ਉਥਲੇ ਖਾਂਦਾ ਲਹੂ ਆਪਣਾ ਕਿੱਥੇ ਠਾਰਾਂ...

ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤੇਰੇ ਕੁਝ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ 'ਤੇ ਪਾਥੋਦੀਆਂ ਦਫ਼ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ... ਮੈਨੂੰ ਲਿਖ ਲੈਣ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੱਚੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਗੀਤ ਪਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਸੰਗ ਪੀੜ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਵੰਗਾਰ ਲੈਣ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਬੇਠੇ ਨੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਮੱਲ...

ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਦੱਸੋ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿ ਬਸ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਹਿ।

ਜੀਵਨ ਤੇ ਧਰਮ

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਆਂਡੇ ਵਰਗੀ ਆਖਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮ ਹੈ ਸੁਰਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੋਟੀ ਵਾਂਗ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇਗਾ...

ਮਹਿਬੂਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਚੰਨ ਵਰਗਾ ਤੇ ਨੀਲੇ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਠਿਕਾ ਦਾ ਦੁਪੱਟਾ ਬਣਾ ਤਾਰੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਜੜ ਸਕਦੇ ਹੋ... ਤਾਂ ਮੈਂ ਭਲਾਂ ਫਿਰ ਅਜੋਕੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਦਾ ਦੁਆਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਖਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਲਈ ਕਾਲ ਕਹਿਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਰਚਾਂ ਵਾਂਗ ਕਿਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ?

ਮੈਂ ਮਿਥਿਹਾਸ ਨੂੰ ਮਿਥਿਹਾਸ ਕਹਿਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਦੀਆਂ ਖਾਤਾਂ ਪਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੇ ਹੋ ਮੈਂ ਡਰ ਤੇ ਸਹਿਮੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿਮਤ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਲਈ ਕਹਿਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਰੋਲਾ ਪਾ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਦੱਸਦੇ ਹੋ...

ਪਰ ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਬਚਾਓ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਂਡੇ ਵਰਗੀ ਧਰਤੀ ਰੋਟੀ ਵਰਗਾ ਸੁਰਜ ਮਹਿਬੂਬ ਵਰਗਾ ਚੰਨ ਦੁਪੱਟੇ ਵਰਗਾ ਅਸਮਾਨ ਤੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਵਰਗੇ ਤਾਰੇ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲੜਾਂਗਾ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ! ਜੋ ਜੀਵਨ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਧਰਮ ਬਚੇਗਾ...

ਸਫ਼ਾ 3 ਦੀ ਬਾਕੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਮਾੜੀ ਸੰਗਤ ...

ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲੇ ਸੰਵਾਦ ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚਲੇ ਬਦਲਾਅ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਪਿਆਰ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕਹਿਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਉਹ ਜਜ਼ਬਾ ਹੈ ਜੋ ਕੇਵਲ ਦੋ ਜਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੋ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੱਬ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਇਕ ਅਨਮੋਲ ਤੋਹਫਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੁੱਖ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਬੇਖ਼ਬਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੁਲਸ ਮਹਿਕਮੇ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਅੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੌਮ ਦੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਆਏ ਵਿੱਚੋਂ ਲੂਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਨੰਬਰ ਦੇ ਚੋਰ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਸ ਆਪਣੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਭਰਨ ਤੋਂ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਗਰੀਬ ਬੰਦਾ ਭੁੱਖਾ ਪਿਆਸਾ ਮਰ ਜਾਵੇ। ਡਿਘਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਫ਼ਤਾਬ ਇਕ ਸੁਨਹਾਰਾ ਵੀ ਦੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਉਦੋਂ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਆਵਾਮ ਆਪ ਜਾਗੇਗੀ, ਲੋਕ ਇਸ ਖੱਬੇਗਾਹੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਨਗੇ। ਆਦਮੀ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਉਦੋਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਬੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਮਝਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਅਖੀਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਮਾਜ ਕੂਰੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਆਫ਼ਤਾਬ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਪੁੱਠੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪੈਂਦੇ। ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਇੱਥੇ ਰੁਕਸੀ 'ਤੇ ਉਹ ਅਨਪੜ੍ਹ ਗਵਾਹ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਿੰਨੇ ਨੇ। ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ ਧੱਕੇ ਖਾਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਅੱਜ ਤੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਹਿਦਾ ਹੈ, ਚੱਲ ਪੜ੍ਹ ਤੇਨੂੰ ਫੌਰ ਛੱਡ ਆਵਾਂ, ਐਵੇਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਅਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਘੁੰਮੀਦਾ। ਸੜਕਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਵਾਰਾ ਚੋਰ ਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਤੇ ਦਿਲ ਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਮੈਂ ਬਾਪ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮਨ ਕੁਝ ਬਣ ਜਾ। ਨਾਵਲਕਾਰਾਂ ਮੱਕਾ ਮੇਲ ਵਿਖੇ ਰਾਹੀਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦਾ ਆਖਾਣ ਵਿੱਚ ਮੇਲ ਕਰਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਤੋਰਨ ਲਈ ਡਿਘਰੀ ਦਾ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਮੇਲ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਆਫ਼ਤਾਬ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੋਏਬ ਨਾਲ ਮੇਲ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੀਰਜ਼ਾਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜਜ਼ਬੂਰੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਗਰੇਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੋਵਚਨੀ ਵਿਖੇ ਰਾਹੀਂ ਆਫ਼ਤਾਬ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਰੂਪ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹੋਏ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਅੰਗ ਜੁਗਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਫ਼ਤਾਬ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਪੈਸੇ ਲਈ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮੀਰਜ਼ਾਦੇ ਦੀ ਰਹੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਬੇਬੱਕ ਨਾਵਲਕਾਰ ਇਸ ਨਾਵਲ ਰਾਹੀਂ ਕਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਕਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੌਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਕਲਾਤਮਿਕਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਸਿਰਲੱਖ ਰਾਹੀਂ ਆਫ਼ਤਾਬ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਝਲਦਾ ਹੈ। ਡਿਘਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖੇ ਦੇ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਨਾਵਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਰੁਸ਼ੀਕਾ ਗਿੱਲ ਦੀ ਨਾਵਲਕਾਰੀ ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਤਾ ਲਿਆਉਣੀ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਫ਼ਤਾਬ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦੀ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਰ ਫੈਸਲਾ ਸੱਚ-ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਡਿਘਰੀ ਪਾਤਰ ਵਰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਮਾੜੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਸੁਨਹਾਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਤੀਆਂ

ਤੀਆਂ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਤੀਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਕੁੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰੂਹਾਂ ਨੇ ਮਨਾਇਆ ਹੈ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਿਵਿਆਂ 'ਚ ਉਹ ਆਈਆਂ ਸਨ ਪੁਰਬ ਪੱਛਮ ਉੱਤਰ ਦੱਖਣ ਚੱਚ ਕੂਟਾਂ ਤੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਰੰਗੇ ਦੁੱਖੜੇ ਜਿਸਮਾਂ 'ਤੇ ਸਹਿ ਆਈਆਂ ਸਨ

ਰੂਹ ਬਣਿਆ ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਚੋਬਾ ਉਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗੀਘ ਕੇ ਪੁੰਜਾ ਹੈ ਨੰਗ ਓੜ੍ਹ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਜੋੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਮਰਸੀਏ ਰੋ-ਕੁਰਲਾ ਕੇ

ਮੱਖੜੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਪਿਘਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਉਹ ਕਹਿ ਨਾ ਸਕਣ ਮਾਂ-ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਆਪਣੇ ਦੇ ਹਮਸਾਏ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਤੇ ਤਾਏ ਨੂੰ

ਕੱਚੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਇਹ ਕੱਜਕ ਰੂਹਾਂ 3 ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ 5 ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ

ਸਫ਼ਾ 3 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮੁਆਫ਼ਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ 'ਬੁਲਬੁ ਖੁਬਾਰਿਆਂ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ 'ਛੱਜੂ ਦੇ ਖੁਬਾਰ' ਯਾਦ ਆਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਅਣ-ਦਿਖਦੇ ਵਾਇਜ਼ ਕੋਰਨਾ ਨੇ ਜਦ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦਰਿਸ਼ਤ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਕਰੋਬਾਰ ਠੱਪ ਹੋ ਗਏ, ਜਾਨ ਦੇ ਲਾਲੇ ਪੈ ਗਏ। ਪੁਰੇ ਖਿਠਾਨੀ ਸੂਝ 'ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਸੂਝ 'ਚ ਮਨ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਗੰਗਿਆਂ ਅਜਿਹੀ ਮਾਰੀਕ ਅਤੇ ਤੁਸੀਹਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਰਨਣ 'ਗਾਣੇ' ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਿਅਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:- 'ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ ਆਖਰ, ਉਹ ਏਹੀ ਸੋਚ ਕੇ 'ਗਾਣੇ', ਬੋਧਿਆਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਵਿਅੰਗ ਵੀ ਗੱਲਣਯੋਗ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਅਖੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੋਸ਼ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਹਮ-ਵਤਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਸੁਧਾਰਨ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਲੋਕ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਇਹ 'ਭਲੇ-ਮਾਣਸ' ਇਸ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਝ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਾਨ ਹਨ:-

* ਸ਼ਾਇਰ ਮਹਾਨ ਆਦਮੀ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਹੈ। ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਸਮਝਦਾ, ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪੱਖ। * ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਫਰਾਸ਼ਾ ਅਲੀ ਜਾਗੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਰੋਈ ਹੈ ਤੇ ਅੰਬਰ ਰੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਓਨਾ ਚਿਰ ਹੀ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਨੇ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਜਾਂ ਸੱਤਾ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ 'ਚ ਘੁੰਮਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਡਰ ਜਾਂ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਸਤਾਉਂਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਈ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਵੇਸਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਮਰੂਗੀਅਰ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਮੁੱਢਲੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤਕ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਰਸਤਾ ਇਸ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ:- * ਅਗਰ ਜ਼ਮਰੂਗੀਅਰ ਜਿੰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਸਲਾਮਤ ਹਨ, ਹਕੂਮਤ ਤਾਂ ਨਚਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਲੋਕ ਸੁੱਤੇ ਨੇ। ਅਖੌਤੀ ਦੋਸ਼ ਭਗਤੀ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ:- * ਦੋਸ਼ ਭਗਤੀ ਜਾਗਦੀ ਜਦ, ਕਹਿਣਗੇ ਫਿਰ, 'ਭਾਰਤੀ ਹਾਂ', ਉਝ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਹ 'ਮਹਾਨ' ਤੇ 'ਬਿਹਾਰੀ' ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਗਜ਼ਲਕਾਰੀ...

ਨਫ਼ਰਤ ਦੀਆਂ ਪਾਣਾਂ ਚਾੜ੍ਹ ਹਾਕਮ ਲੋਕ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਘੜਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਇਨਸਾਨੀਤਾ ਨਾਲ ਵਾਹ- ਵਾਸਤਾ ਹੈ। ਲੜਾ ਸਿਰਫ਼ ਹੱਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ:- * ਗੀਤਾ 'ਨਾ ਲਾ ਠਹੇ' ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਲੜ ਰਿਹਾ ਕੁਰਾਨ। ਹੱਕਾਰ ਵਿਚ ਨੇ ਲੜ ਰਹੇ, ਇਹ ਹਨ ਬੜੇ ਬੋਝਾਨ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹਿਮਤ, ਹੌਸਲਾ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਸਿਦਕ-ਦਿਲੀ, ਸ਼ਬਰ, ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣਾ, ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ, ਉਸ ਦੇ ਮੀਰੀ ਗੁਣ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਰੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾਉਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਲਈ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁਰਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਤੁਰਦੇ ਮਨੁੱਖ ਆਖਿਰ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ:- * ਪਥਰੀਲੇ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਅਕਸਰ 'ਕੱਲੇ ਹੀ ਹੋ ਤੁਰਨਾ' ਪੈਂਦਾ। ਮੰਜ਼ਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਿੱਗ-ਡਿੱਗ ਕੇ ਸੰਭਲਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਣਾ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲਗੋਈ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਚੰਗੇਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਆਸਾਂ ਦੇ ਦੀਵੇ ਬਾਲਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਗ਼ਜ਼ਲਗੋਈ ਦਾ ਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ 'ਚ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਹੱਬਤੀ ਪਲਾਂ ਦੇ ਅਫ਼ਸਾਨੇ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਬੰਧ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕੁੱਝ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਿਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਦੇ ਕੁਰੂ ਅਤੇ ਕੁਰੂਪ ਚਿਹਰੇ ਦੀਆਂ ਕੁੱਚੀ ਪਰਤਾਂ ਮੈਂ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਉਸ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਸਮਝਦੇ ਉਸ ਦੇ ਹਮ-ਸਫ਼ਰ ਬਣਨ ਦਾ ਹੀਆ ਜੁਟਾਉਣਗੇ। ਇਹੀ ਮੇਰੀ ਮਨਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਮੇਰੀ ਦੁਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਸੰਗ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵਿਰਾਮ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ:- * ਵੇਣਾ ਨਾਲ ਹੈ ਰਾਜਾ ਬਣਨਾ, ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਇਹ ਸਮਝ ਪਈ, ਕਲਮਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਤਾਕਤ ਹੈ ਉਹ ਤਾਕਤ ਕਦ ਤਲਵਾਰਾਂ ਵਿਚ। * ਕਿਸੇ ਵੱਗੀ ਦੇ ਚਨਾਂ ਵਿਚ, ਕਦੇ ਮੈਂ ਸੀਸ ਨਾ ਟੇਕਾਂ, ਮੈਂ ਕਾਮਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਕਿਹੜੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਨੀ ਡਿਘਰੀਆਂ ਦੀ। * ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਸਜਦਾ, ਇਹਾਦੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੈ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ, ਕਦੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰਾਂ ਦੀ। ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਇਹਾਦੇ ਨਾਲ :- ਅਸੀਂ ਜਿੱਤਾਂਗੇ ਜਿੱਤਾਂਗੇ, ਲੜਾਂਗੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ, ਅਸੀਂ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਹਾਰ ਹਾਰਾਂ ਦੀ।

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

‘ਦਲਿਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਰੁਝਾਨ’ ਬਾਰੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਦਲੀਲ

(ਮਿਤੀ 4 ਅਗਸਤ 2024 ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ 'ਚ ਭਗਵੰਤ ਸ਼ੁਲਠਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸਤੁਤ 'ਦਲਿਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਰੁਝਾਨ' ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਸਮੀਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ)

ਸਮੀਖਿਆਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੇ ਲੇਖਕ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ, ਪਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਜੋ ਕਿ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਪਰ ਲੇਖਕ 157 ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚੇ, ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ, ਪਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਜ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਕਿਉਂ ਛੱਡੇ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਨਾ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖ ਵੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਗਰ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਕੁੜੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾਣ ਦਾ ਦੁੱਖ-ਭਰਿਆ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਆਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਵ-ਵਿਆਹੁਤਾ ਬੱਚੇ ਜਿਹੜੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਤਾਂ ਲੇਖਕ ਇਹ ਮੁਖਤਾਭਾ ਭਰਿਆ ਕਾਜ਼ਿਬ ਲਿਖਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਬਾਕੀ 115 ਜਾਂ 195 ਜਾਂ 220 ਮਹੀਜ਼ ਜਿਨਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੱਲੀ-ਕੱਲੀ ਮੋਡੀਕਲ ਫਾਈਲ ਦਾਸ ਕੋਲ ਨਿੱਜੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਲੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਜ਼ਹਿਰਾਸੂਆਂ, ਖੋਜ-ਕਰਤਾਵਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਅੱਗੇ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਹਿਰ ਪੀਣੀ ਦੇ ਮਹੀਜ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਲੱਗਭੱਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜ਼ਹਿਰ ਪੀਣੀ ਦੇ ਮਹੀਜ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਖਿੱਚੇ, ਕਸਬੇ ਦੇ ਇਕ ਖਾਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਹੀਜ਼ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਹਸਪਤਾਲ ਵੱਲੋਂ ਮਹੀਜ਼ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਤਦ ਹੀ ਮਹੀਜ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚਲੇ ਤੱਥ, ਮੱਧ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਖੋਤਰ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਦਲਿਤ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਿ੍ਰਤ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਿਮਨ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਨ, ਉਥੋਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗਲੀ, ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਨਵਸ਼ਾਹਿਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਆਦਿ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਦਲਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਵਧੇਰੇ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਘੱਟ ਦਿਤਾਜਨਕ ਹੋਣ।

ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ੀਰਾ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਮੁਕਤਸਰ, ਲੰਬੀ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਮਾਨਸਾ, ਭੀਖੀ, ਖੁਰਦਾ, ਪਾਤੜਾਂ, ਅਮਰਗੜ੍ਹ ਵਰਗੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਦਲਿਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਤੱਥ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਕੁਰਖਤ ਹੋਣ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਖੋਜ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜਾਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 34-35 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਲਿਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਅੰਕੜੇ ਤੇ ਤੱਥ ਵੱਖਰੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ, ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਮੀਖਿਆਕਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਦਾ ਲੇਖਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ 03 ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਵੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰ ਨੇ ਵੀ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਆਖਿਰਕਾਰ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ 18 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ 1 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ 'ਚ ਵਿਧਾਨ-ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 30 ਸਤੰਬਰ 2024 ਤੱਕ ਵਿਧਾਨ-ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਸੰਘ ਬਰਗੇਡ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਕਮਾਨ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਦੇ 'ਪੋਸਟਰ ਬੁਆਏ' ਰਾਮ ਮਾਧਵ ਨੂੰ ਸੜਕੀ ਹੈ। 2008 'ਚ ਜਿੱਤੀਆਂ 11 ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2014 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਭੋਲੀ ਵਿਚ 25 ਸੀਟਾਂ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ/ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਉਸੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਵਿਰੋਧੀ-ਪਿਰ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਲਿਕਾਰਜੁਨ ਖੜਕ ਅਤੇ ਗੁਲਜ਼ਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ, ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ 'ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨਾਲ ਡਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹਨ' ਦੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਵਿਰੋਧੀ-ਪਿਰ ਭਾਜਪਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਰੋਹ ਨੂੰ ਵੇਟਾਂ 'ਚ ਢਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕੁਲ ਦੁਨੀਆ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮੁੱਖ ਦਰਸ਼ਕ ਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਉੱਪਰ ਅਗਲੀ 'ਚੁਣੀ ਹੋਈ' ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਉੱਪਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੀਕਰਣ ਉੱਭਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਉਮੀਦੀ 'ਚ ਘਿਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਸਵੈਨਿਰਣੇ ਦੀ ਜਾਗਰੂਕੀ ਗੋਝ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ 'ਚ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਘਿਣਾਉਣੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸੰਘ ਬਰਗੇਡ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਚਕੌਜ਼ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦੀਆਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਹੀ ਟਾਲਾ ਵਟਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਪਿੱਛੇ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ ਦੇ ਲਾਏ ਦਾ ਡਰ ਸਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕਸਭਾ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿੱਧੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕਾਮੀ ਦਲਾਲਾਂ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰਾਕਸੀ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲੋਕਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੇ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਅਤੇ ਮਹਿਬੂਬਾ ਮੁਖਤੀ ਵਰਗੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਾਰਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸੱਤਾ 'ਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਚੋਣਾਂ ਤਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਹੱਦਬੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੰਮੂ ਡਵੀਜ਼ਨ ਲਈ 6 ਸੀਟਾਂ ਵਾਧਾ ਕੇ 43 ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਡਵੀਜ਼ਨ ਲਈ 1 ਸੀਟ ਵਧਾ ਕੇ 47 ਵਿਧਾਨ-ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। 124 ਸੀਟਾਂ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। (ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਡੋਮੀਸਾਈਲ ਯਾਨੀ ਪੱਕੇ ਬਾਸਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਧਾਨ-ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੂਚੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵੋਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।) 2011 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੰਮੂ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਕੁਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 44% ਹਿੱਸਾ ਦੇ ਬਾਦਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ-ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ 48% ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਕੁਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 55% ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ 48% ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। (ਕਸ਼ਮੀਰ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 68 ਲੱਖ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 53 ਲੱਖ ਹੈ।) ਪਹਿਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਡਵੀਜ਼ਨ ਲਈ 55.4% ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਡਵੀਜ਼ਨ ਲਈ 44.5% ਹਲਕੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੋਟ ਸੰਪੱਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 97% ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜੰਮੂ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜੰਮੂ ਭਾਈਚਾਰਾ ਬਹੁਗਿਣਤੀ 'ਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਵੋਟ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪੱਤਰ ਬਣਾਏ ਲਾਧਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਵਿਧਾਨ-ਸਭਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬੇਬੈਕ ਸੰਘ ਬਰਗੇਡ ਸਰਕਾਰ ਬੁਨੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਆਮ ਹਨ, ਪਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਬੁਖਲਾਹਟ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਅਮ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਦੱਖਣੀ ਜੰਮੂ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਕਥਿਤ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸੰਘ ਬਰਗੇਡ ਦੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੀਤੀ ਦੀ ਪੱਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਫ਼ੌਜੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਰੇ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਮੀ ਆਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੰਮੂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਨ 2000 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਹੀ 'ਖਾੜਕੂਵਾਦ' ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਪੀਰ ਪੰਜਾਲ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਉੱਪਰੋਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਭੂਕ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 32 ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ 48 ਫ਼ੌਜੀ/ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 40% ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਜੰਮੂ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀਆਂ ਹੌਲਕਾ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਕਥਿਤ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪੱਖੋਂ ਹਾਲਾਤ ਹਰ ਵੀ ਬਦਤਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਹਮਲਾਵਰ ਸਰੋਂਦ ਪਾਰੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਬੇਰੋਂਦ ਸਿਪਾਹੀਆਂ/ਭਾੜਤਾ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਾਂ "ਅਫ਼ਗ਼ਾਨ ਯੁੱਧ ਦੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ" ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਹਤ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਰਿੱਫ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪੀਰ ਪੰਜਾਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 80 ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉੱਪਰੋਲੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ

ਧਾਰਾ 370 ਦੀ ਮਨਸੂਖੀ, ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਿਸ਼ਟਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਕੈਬਨਿਟ ਕਮੇਟੀ ਆਨ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 13 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਇਜ਼ਾ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਮੋਦੀ ਨੇ "ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਰਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਰਵੇਂ ਰੂਪ 'ਚ" ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਬਦਤਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਬੁਖਲਾਈ ਭਗਵਾਂ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਬਦਲਾਉ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੌਜੀ ਅਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਸਲੇ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਹੱਲ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਿਦਾਨ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀ "ਦਿਲਾਂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਮਿਆਨ ਖਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ" ਉਹ ਕਥਿਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਿੱਥੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੜਕ ਮੌਜੂਦਗੀ 20 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੁਨੀਗਰ ਦੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰੇ ਅੰਦਰ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮਾਰੀ ਸੀ। '56 ਇੱਕ ਸੀਨ' ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰਾ ਖ਼ੁਦ ਐਨਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜੁੱਤੀ ਕਾਂਡ 'ਤੇ ਡਰੋ ਅਗਲੇ ਦਿਨ 'ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੋਗ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਉਣ ਸਮੇਂ ਯੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਹੀ ਲਹਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਕੁਝ ਘੁਸਪੇਠੀਏ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਭਗਵਾਂ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਹਸਤੀ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਚ ਵਿਆਪਕ ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਰੋਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਘੁਸਪੇਠੀ ਨੂੰ ਵਾਰਦ ਮਸਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਚੁਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕੇਂਟਰਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਫ਼ੌਜੀ-ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਘੁਸਪੇਠੀਆਂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਪਰਦਾ ਪਾ ਕੇ ਭਗਵਾਂ ਹਕੂਮਤ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਕਿ ਬੇਕਿਰਕ ਫ਼ੌਜੀ ਰਾਜ ਹੋਣ ਕੁਚਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਸਵੈਨਿਰਣੇ ਦੇ ਹੱਕ ਲਈ ਤਾਂਘ ਮਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਉਹ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ-ਅਸਿੱਧੀ ਮਦਦ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਭਾ ਉੱਪਰ ਆ ਕੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਸੁਸਾਹਾਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰੂਪ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਬੁਰਗੁਨ ਵਾਨੀ ਵਾਲੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਅਚਾਨਕ ਹਮਲੇ ਕਰਕੇ ਅਲੱਪ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਹਤਾ ਸੰਘਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੰਜ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਫ਼ੌਜੀ-ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਇਨਾਤ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਚਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰੋਜ਼ੇ, ਪਿਛਲੇ ਸਾਲੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜੀ ਲਫ਼ਕਰਾਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਕਾਢੀ ਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਗਸਤ 2019 'ਚ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਧਾਨ-ਸਭਾ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਏ ਗਏਗੇ ਹੀ ਇਕਤਰਫ਼ਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਂਦ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਦਹਿ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਹੋਰ ਵਾਧੂ ਫ਼ੌਜੀ ਨੌਜਵਾਨ ਫ਼ੌਜ ਕੇ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ-ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ 'ਚ ਠੱਪ ਕਰਕੇ ਸੁਰੱਖੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲ ਸਕੇ। ਜਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 552 ਦਿਨ ਇਟਰਨੈਂਟ ਬੇਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ (4 ਅਗਸਤ 2019 ਤੋਂ 6 ਫਰਵਰੀ 2021 ਤੱਕ), ਉੱਥੇ ਦੀ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁੱਖਾਂਕ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵਾਂਞੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਅਸਰਾਂ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ ਇਟਰਨੈਂਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਦੇ ਬੇਬਾਹ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕੇਂਟਰਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਰ ਕੇਸ਼ਣ ਲਈ ਹੁਣ 5 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਨੂਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਫ਼ਲੇ ਉੱਪਰ ਜੋੜੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 'ਏਅਰਏਟ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਗਰਿੱਫ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਲਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਹੋਰ ਫ਼ੌਜੀ/ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 200 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਕਰਬੰਦ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਰਿੱਫ ਵਿਚ ਆਮ ਰਾਈਫ਼ਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਵਧਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਬੀ ਐੱਸ ਐੱਫ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬਟਾਲੀਅਨਾਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਤੀਸ਼ਾ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਜੰਮੂ-ਪੰਜਾਬ ਸਰਹੱਦ ਉੱਪਰ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਥਿਤ ਮੋਰੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲੇ ਦਾ 'ਲਾਅ ਐਂਡ ਆਰਡਰ ਹੱਲ' ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਭਗਵਾਂ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰੂਰਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਹੀ ਹੋਣਗੇ, ਕਾਰਨ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਪੁਲਸ-ਡੋਜ਼ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਕਤਲਗਾਰਤ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਥਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਰਿੱਫ ਉੱਪਰ ਬਦਲ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹੋਣ, ਪਰ ਸੰਘ ਬਰਗੇਡ ਨੂੰ

ਇਸ ਮੁਨੀ ਟਕਰਾਅ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਪੁਲਸ-ਡੋਜ਼ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਜ਼ਿਹਨੀਅਤ ਸੋਝੜਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ 'ਅਖੰਡ ਭਾਰਤ' ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਚਿਰਕਣਾ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਸ਼ਿਆਮਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਭਾਰਤੀ ਜਨ ਸੰਘ ਨੇ 1953 'ਚ ਭਗਵਾਂ ਜਹਾਦ ਵਿੱਚਿਆ ਸੀ। ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੀ ਸਵੈਨਿਰਣੇ ਦੀ ਜਮਰੂਹੀ ਗੋਝ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦ ਵਜੋਂ ਭੇਡਣ ਦੇ ਹਕੂਮਤੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਪੁੱਠ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਸਰੋਆਮ ਧੱਕੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ। ਇਹ ਹੋਰਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ

ਮਨਾਉਂਦੇ ਦੇਖੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਥੇ ਨਵੇਂ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਡੋਮੀਸਾਈਲ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖ਼ਰੀਦਣ, ਉੱਥੇ ਵਸਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਲੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਖੱਕੜ ਕਾਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੰਜ ਸਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਟਾਲ ਕੇ ਅਤੇ ਆਖਿਰਕਾਰ ਦਸੰਬਰ 2023 'ਚ ਭਗਵਾਂ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਗੈਰਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਦਮ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਿਤ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਨੇਗੀ-ਚਿੱਟੀ ਖੰਡਕਾਰੀ ਉੱਪਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਉਮੀਦ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ।

5 ਅਗਸਤ 2019 ਨੂੰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 370 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 35ਏ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵੱਖਵਾਦ ਦਾ ਲੋਕ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਗਵਾਂ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚਿੜਾਉਣਿਆਂ ਕਥਿਤ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਤਾਂ ਅਜੋ ਵੀ ਉੱਚੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਘਟਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਚਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜੇ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਸੀ? ਕੀ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਰ ਰਿਆਸਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ?

ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜ ਅੰਗ ਬਣਨ ਵਿਚ ਕੁਰਵਾਦ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਗਵਰਨੈਂਸ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਧਾਰਾ 370 ਅਤੇ 35ਏ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦ, ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ, ਭਾਈ ਭਤੀਜਾਵਾਦ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਫੈਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਕੱਢ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ" ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਬੈਕ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ (ਸਵੈਨਿਰਣੇ ਦੇ ਆਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗਤ ਹੱਕ) ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ 'ਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ 'ਤਰੱਕੀ' ਵੀ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਪਿਛਲੇ ਨੌ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੀ ਡੀ ਪੀ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਘਟਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਹੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਲਈ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਤੇ 12000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਉੱਪਰ ਲੈਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਬਜਟ ਦਾਤਾ-ਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਅਸਲ ਉੱਪਰ 24000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਨੌ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਉੱਪਰ 'ਚ ਪੰਜ ਗੁਣਾਂ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਸਮੇਂ 1.12 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੋਂ ਟੇਕਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿਚੋੜਿਆ ਇਹ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੇ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਹ ਸਾਰਾ ਉਸ ਕਥਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆਤੰਤਰ ਅਤੇ 'ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ' ਦੇ ਤਾਣੇਬਾਣੇ ਉੱਪਰ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਰਹਿੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੂਨੀ-ਨਿਵੇਸ਼ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਲੋਕ ਵੀ ਕੋਈ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੋਮੀ ਦੇ 6.1% ਹੈ ਜਦਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ 26.6%। ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਮਾਰਟ ਸਿਟੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, ਸੜਕਾਂ, ਫਲਾਈਓਵਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਨੀਗਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਗਲੀਆਂ ਤੇ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਸੁੰਦਰੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਫਲਾਈਓਵਰ ਤੇ ਸੁਰੇਗਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੰਮ ਗਿਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਦਰਅਸਲ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਨਾਅ ਹੇਠ ਬਜਟ ਦੇ ਮੋਟੇ ਫੰਡ ਹੱਤਫ਼ ਤੇ ਮਹਾਂ-ਘੁਟਾਲੇ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਲੈਵਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਮਨੋਜ ਸਿਨਹਾ ਉੱਪਰ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ 2021 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਲਈ ਆਏ ਸਰਕਾਰੀ ਫੰਡ ਆਪਣੀ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮੰਗਣੀ ਲਈ ਕਰਵਾ ਲਏ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਵਜ਼ਾਰ ਸੋਸ਼ਲਵਾਦ ਸਨਅਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਵਾਧਾ ਦਰ (15.13%) ਦਾ ਢੰਡੇਰਾ ਪਿੱਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਜੀ ਡੀ ਪੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮਹਿਜ਼ 7-8% ਹੀ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਖੇਮੂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਬਾਗ਼ਬਾਨੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੜਖੜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਘ ਸਨਅਤ ਫੁੱਲਾਂ ਸੋਕਣ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਅਫ਼ਗ਼ਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਸਸਤੇ ਸੋਬਾਂ ਦੇ ਆਯਾਤ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸੋਬਾਂ ਦੀ ਬੇਰੋਂਦ ਬੇਕਰਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸੋਬ ਉਤਪਾਦਕ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਾਂ ਬੋਹਲ ਹਨ। ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਚੋਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, ਨੌਕਰਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਪੁਲਸ ਅਫ਼ਸਰ ਸਿੱਧੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਥਾਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੀ ਬੇਗਾਨਗੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਾਰਕ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਅਤੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਰੂਰ ਜ਼ਬਰ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਹਨ ਕਿ ਆਰ ਐੱਸ ਐੱਸ-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆਏ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਹਸਤੀ ਮਿਟਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬਲੇਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਰੋਂਦ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਭਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰੂਰ ਫ਼ੌਜੀ-ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਈ। ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਇਟਰਨੈਂਟ ਬੰਦੀ ਰਾਹੀਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਖੋੜ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਬੇਰੋਂਦ ਕਰੂਰਤਾ ਨਾਲ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਥਿਤ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਤਿੰਨ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਸਮੇਤ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਦੋ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ) ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਜੋ ਖੋਜੀ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਉੱਘੇ ਵਕੀਲ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨ ਅਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਨਾਗਰਿਕ ਹਿੱਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੁਲਮਾਂ ਤੋਂ ਖੰਡਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬਣਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਪਬਲਿਕ ਸੇਵਟੀ ਐਂਕਟ ਅਤੇ ਯੂ ਏ ਪੀ ਏ ਲਗਾ ਕੇ ਧੜਕਾਏ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਹੋਰ ਖੋਜੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬਾਇਆਂ 'ਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਧਮਕਾ ਕੇ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੁੱਸ ਨੇ ਸਵੈ-ਸੋਸ਼ਲਿਜ਼ਮ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੁੱਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹੁਣ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ 'ਸਿਸਰ ਹੋਈ' ਰਿਪੋਰਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪੁੱਸ ਨੇ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋ ਵਾਰ ਸੰਬੰਧਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਅ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਚੱਪੋ-ਚੱਪੋ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸਕੈਨਰ ਦੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨਾਲ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਉੱਥ ਮੁਕੰਮਲ ਮਨਾਹੀ ਹੈ।

2020-2022 ਦਰਮਿਆਨ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਯੂ ਏ ਪੀ ਏ ਲਗਾ ਕੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ 36% ਕੇਸ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਹਕੂਮਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਰੁੱਧਤੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਫੈਰ ਸ਼ੰਕਰ ਹੁਜ਼ੂਰ ਵਿਰੁੱਧ 14 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਯੂ ਏ ਪੀ ਏ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਇਸੇ ਖੋੜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੋ ਸਾਡ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਕਿ ਕਿ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਜਾ ਕੇ ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਜੁਬਾਨੀ ਕੁਝ ਵੀ ਬੋਲਣਾ ਮਨ੍ਹਾ ਹੈ, ਹਕੂਮਤੀ ਹਕੂਮਾਂ ਦੀ ਅਦੂਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ।

ਸੁਨੀਗਰ ਪੁੱਸ ਕਲੱਬ, ਹਾਈਕੋਰਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਰਗੀਆਂ ਸੋਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੇਬੈਕ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੜਾਇਆ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਨੇ ਕੇਸਾਂ, ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਬੇਬੱਛ ਹੋ ਕੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਲੋਗੋ ਬਹਾਨੇ ਬਣਾ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ, ਅਣਮਿੱਥੇ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ, ਫ਼ਾਪੋਮਾਰੀ, ਮੁਜਰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਤ